

Eiropas Savienības
Padome

Briselē, 2022. gada 5. decembrī
(OR. en)

15648/22

VISA 200
COEST 883
COWEB 174
MIGR 400
FRONT 456
ASIM 105
COMIX 596

PAVADVĒSTULE

Sūtītājs:	Eiropas Komisijas ģenerālsekretāre, parakstījusi direktore <i>Martine DEPREZ</i>
Saņemšanas datums:	2022. gada 5. decembris
Saņēmējs:	Eiropas Savienības Padomes ģenerālsekretāre <i>Thérèse BLANCHET</i>
lepr. dok. Nr.:	11156/21
K-jas dok. Nr.:	COM(2022) 715 final
Temats:	KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI PIEKTAIS ZIŅOJUMS SASKAŅĀ AR VĪZU REŽĪMA ATCELŠANAS APTURĒŠANAS MEHĀNISMU

Pielikumā ir pievienots dokuments COM(2022) 715 *final*.

Pielikumā: COM(2022) 715 *final*

Briselē, 5.12.2022.
COM(2022) 715 final

KOMISIJAS ZIŅOJUMS EIROPAS PARLAMENTAM UN PADOMEI

**PIEKTAIS ZIŅOJUMS SASKAŅĀ AR VĪZU REŽĪMA ATCELŠANAS
APTURĒŠANAS MEHĀNISMU**

{SWD(2022) 405 final}

Satura rādītājs

Ievads 2

I.	Albānija.....	3
II.	Bosnija un Hercegovina.....	8
III.	Melnkalne	13
IV.	Ziemeļmaķedonija.....	18
V.	Serbija	22
VI.	Gruzija	27
VII.	Moldovas Republika	33
VIII.	Ukraina	38
	Secinājumi	44

Ievads

Vīzu režīma liberalizācija joprojām ir spēcīgs rīks, ar ko sekmēt tiešus personiskus kontaktus un atbalstīt reformas Rietumbalkānos un Austrumu partnerības valstīs tiesiskuma, drošības un pamatbrīvību jomā.

Vīzu regulas¹ 8. panta 4. punktā ir noteikts, ka Komisijai ir pienākums pienācīgi pārraudzīt to, vai valstis, kuru valstspiederīgajiem pēc vīzu režīma liberalizācijas dialoga sekmīgas noslēgšanas noteikts bezvīzu režīms ieceļošanai ES, nepārtraukti izpilda prasības, kas jāizpilda, lai piemērotu atbrīvojumu no vīzu prasības. Šajā nolūkā Komisija kopš 2017. gada saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu ir pieņēmusi četrus ziņojumus², kas attiecas uz bezvīzu režīma valstīm Rietumbalkānos (Albānija, Bosnija un Hercegovina, Melnkalne, Ziemeļmaķedonija un Serbija) un Austrumu partnerībā (Gruzija, Moldova un Ukraina).

Attiecībā uz bezvīzu režīma partnervalstīm Rietumbalkānos un Moldovu, kuru valstspiederīgajiem nav nepieciešama vīza ceļošanai (atbrīvojums no vīzu prasības) jau vairāk kā septiņus gadus, šajā ziņojumā uzmanība pievērsta tam, kā ir izpildīti Komisijas iepriekšējos ziņojumos sniegtie ieteikumi, bet vairs netiek sniegta pilna informācija par to, vai tiek nepārtraukti izpildīti vīzu režīma liberalizācijas kritēriji. Aspektus, kas saistīti ar Rietumbalkānos esošajām bezvīzu režīma partnervalstīm paredzētajiem kritērijiem, turpina novērtēt paplašināšanās procesa kontekstā saskaņā ar 23. nodaļu “Tiesu iestādes un pamattiesības” un 24. nodaļu “Tieslietas un iekšlietas”, un par tiem ziņo Komisijas ikgadējā paplašināšanās dokumentu kopumā³. Ziņojumā ir novērtēta arī nepārtraukta vīzu režīma liberalizācijas kritēriju izpilde Gruzijā un Ukrainā, attiecībā uz kurām bezvīzu režīms ir spēkā mazāk nekā septiņus gadus.

Šajā piektajā ziņojumā ir novērtētas 2021. gadā veiktās darbības (migrācijas, patvēruma, atpakaļuzņemšanas, tiesu iestāžu sadarbības, sabiedriskās kārtības un drošības jomā) ar atjauninājumiem 2022. gadam, ja uzskatīts, ka tie būtiski ietekmēs ieteikumus. Tajā arī ziņots par operatīvo sadarbību ar ES un dalībvalstīm⁴, un ziņojumā ir iekļauts pārskats par migrācijas tendencēm⁵, kas atspoguļo *Eurostat* datus par 2021. statistikas gadu, tostarp izmaiņas salīdzinājumā ar 2020. gadu.

Ziņojumā savu ieguldījumu ir sniegušas visas aptvertās valstis, Eiropas Ārējās darbības dienests, attiecīgās ES tieslietu un iekšlietu aģentūras⁶ un dalībvalstis. Tam ir pievienots arī Komisijas

¹ Eiropas Parlamenta un Padomes Regula (ES) 2018/1806 (2018. gada 14. novembris), ar ko izveido to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem, šķērsojot dalībvalstu ārējās robežas, ir jābūt vīzām, kā arī to trešo valstu sarakstu, uz kuru valstspiederīgajiem minētā prasība neattiecas (OV L 303, 28.11.2018., 39. lpp.).

² COM(2017) 815 final (pirmais ziņojums); COM(2018) 856 final (otrais ziņojums); COM(2020) 325 final (trešais ziņojums); COM(2021) 602 final (ceturtais ziņojums).

³ 2022. gada dokumentu kopums tika pieņemts 2022. gada 12. oktobrī.

⁴ Šajā ziņojumā ar “dalībvalstīm” saprot dalībvalstis, kas piemēro Regulu (ES) 2018/1806 (“Vīzu regula”), t. i., visas pašreizējās dalībvalstis (izņemot Īriju) un Šengenas asociētās valstis.

⁵ Lai gan vīzu režīma liberalizācijas kritēriji, kas ir saistīti ar migrāciju, aprobežojas tikai ar to, kā attiecīgās trešās valstis pārvalda migrācijas politiku, sadaļā par migrācijas tendencēm ir atspoguļota arī neatbilstīga migrācija uz dalībvalstīm, dalībvalstu izdotie ieceļošanas atteikumi un starptautiskās aizsardzības pieteikumi, ko šajā ziņojumā aptverto valstu valstspiederīgie iesnieguši dalībvalstīs.

⁶ Eiropas Savienības Patvēruma aģentūra (EUA), Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra (Frontex), Eiropas Savienības Aģentūra tiesu iestāžu sadarbībai krimināllietās (Eurojust) un Eiropas Savienības Aģentūra tiesībsardzības sadarbībai (Europol). Eiropola ieguldījums ir balstīts uz dalībvalstu un partnervalstu devumu Eiropola 2021. gada publikācijā “Smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējums Eiropas Savienībā: graužoša ietekme — organizētie noziedznieki iefiltrējas Eiropas ekonomikā un sabiedrībā un tās ārā” (European Union

dienestu darba dokuments, kurā ir sniegta papildu informācija par to, kādas darbības partnervalstis ir veikušas sadarbībā ar ES un divpusējā sadarbībā ar dalībvalstīm.

I. Albānija

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas migrācijas un patvēruma jomā un saistībā ar sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā

Albānija 2021. gadā turpināja rīkoties robežu un migrācijas pārvaldības un patvēruma jomā. Dalībvalstis ziņo par kopumā labu sadarbību ar Albāniju migrācijas un robežu pārvaldības jomā, kā arī attiecībā uz atgriešanu un atbilstību ES atpakaļuzņemšanas nolīguma noteikumiem. Šī labā sadarbība tika apliecināta arī apvienotajā atpakaļuzņemšanas komitejā 2022. gada februārī.

2021. gadā Albānija migrācijas un robežu pārvaldības jomā sadarbojās ar šādām dalībvalstīm: Beļģija, Vācija, Francija, Horvātija un Nīderlande. Albānija cieši sadarbojas ar Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūru un 2021. gadā bija pirmā valsts, kas piedalījās *Frontex* vadītajā atgriešanas operācijā. Valstī atrodas *Frontex* sadarbības koordinators. Sadarbībai ar Eiropas Savienības Patvēruma aģentūru paredzētā ceļveža⁷ īstenošana turpināsies līdz 2022. gada beigām.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāturpina sadarboties ar dalībvalstīm, kurās Albānijas valstspiederīgie visvairāk iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.

Albānija turpināja rīkoties nolūkā risināt jautājumu par tās valstspiederīgo iesniegtiem nepamatotiem patvēruma pieteikumiem, stiprinot sadarbību un informācijas apmaiņu ar dalībvalstīm, jo īpaši tām, kuras šis jautājums skar visvairāk. Tas ietvēra gan sadarbību informēšanas kampaņu īstenošanā, lai novērstu bezvīzu režīma ļaunprātīgu izmantošanu, gan arī ar *Frontex* un dalībvalstīm (piemēram, Franciju, Vāciju, Beļģiju un Itāliju) veikto atgriešanas operāciju pastiprināšanu. Turklāt tiek īstenoti divi rīcības plāni, lai risinātu problēmu ar nepavadītiem nepilngadīgiem Albānijas valstspiederīgajiem Itālijā, kā arī Albānijas valstspiederīgajiem patvēruma meklētājiem Francijā.

Albānijas valsts policija turpināja īstenot pasākumus, lai pastiprinātu izceļošanas kontroli un pastiprināti kontrolētu nepilngadīgos, kas dodas uz ārzemēm, un šim nolūkam robežšķērsošanas vietās ir izplatītas skrejlapas.

b) Jāpastiprina iesaiste darbībās, kas saistītas ar Eiropas daudzdisciplīnu platformas pret noziedzības draudiem (EMPACT) operatīvo rīcības plānu “Nelikumīgas ieceļošanas un uzturēšanās nodrošināšana”.

2021. gadā Albānija piedalījās vairākās programmas *EMPACT* organizētajās vienotās rīcības dienas aktivitātēs, kurās galvenā uzmanība tika pievērsta neatbilstīgai migrācijai, jo īpaši: i) neatbilstīgai migrācijai robežšķērsošanas vietās; ii) sauszemes un jūras robežām; iii) neatbilstīgas migrācijas,

serious and organised crime threat assessment, A corrupting influence: the infiltration and undermining of Europe's economy and society by organised crime), Eiropas Savienības Publikāciju birojs, Luksemburga.

⁷ Eiropas Patvēruma atbalsta birojs (*EASO*) parakstīšanas brīdī.

cilvēku tirdzniecības un dokumentu viltošanas veicināšanai; iv) Interpola datubāzu izmantošanai nolūkā identificēt neatbilstīgos migrantus, par kuriem ir aizdomas, ka tie ir ārvalstu kaujinieki teroristi, un apkarot cilvēku tirdzniecību, kas veikta seksuālas izmantošanas un ubagošanas nolūkos un nolūkā iesaistīt noziedzīgos nodarījumos. 2020. gada aprīlī tika iecelts arī valsts *EMPACT* koordinators.

c) *Informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.*

Albānijas Iekšlietu ministrija cieši sadarbojās ar ES aģentūrām, piemēram, *Frontex* un Eiropolu, dalībvalstīm un to valsts attīstības aģentūrām, kā arī starptautiskām organizācijām, piemēram, *IOM*, *UNHCR* un *EDSO*, īstenojot informēšanas kampaņas, veicinot brīvprātīgu atgriešanos un Albānijas valstspiederīgo atgriezušos personu reintegrācijas procesa atbalstam.

d) *Vēl labāk jāaskaņo Albānijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus*⁸.

Albānija nav veikusi nekādas darbības, lai vēl labāk saskaņotu savu vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza⁹. Gluži pretēji — 2021. gadā un 2022. gada sākumā Albānija attālinājās no ieteiktās saskaņošanas.

Līdz 2021. gadam valstspiederīgie no vairākām trešām valstīm, tostarp Armēnijas, Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Ķīnas, Gajānas, Kazahstānas, Kuveitas un Turcijas, bija atbrīvoti no vīzas prasības ieceļošanai Albānijā. Albānija sezonāli (no maija līdz septembrim) atcēla vīzu prasības Bahreinas, Omānas, Kataras, Krievijas, Saūda Arābijas un Taizemes valstspiederīgajiem. Visu šo valstu valstspiederīgajiem ir vajadzīga vīza ieceļošanai ES. Sezonāla vīzu režīma atcelšana neatbilst ES vīzu politikai. 2021. gadā Albānija pievienoja Ēģipti un Indiju to valstu sarakstam, kam piemēro sezonālu bezvīzu režīmu. Albānija 2022. gada 2. decembrī informēja Komisiju, ka sezonālais atbrīvojums no vīzas prasības Ēģiptes valstspiederīgajiem, kuri ceļo tūrisma nolūkos, zaudēja spēku 30. septembrī un netiks atjaunots, lai nodrošinātu saskaņotību ar ES vīzu politiku. Valsts arī pieņēma lēmumu piešķirt pastāvīgu atbrīvojumu no vīzu prasības tiem ārvalstu pilsoņiem, kuriem ir derīga uzturēšanās atļauja Apvienotajos Arābu Emirātos. Lai gan šis lēmums ir grozīts, nosakot ierobežojumus (piemēram, uzturēšanās atļaujai jābūt uz 10 gadiem), atbrīvojums nav atcelts. Šāda noteikumu piemērošana neatbilst ES vīzu politikai, un tā ir ļaunprātīgi izmantota, jo daži ārvalstu pilsoņi ar AAE uzturēšanās atļauju neatgriezās AAE un tā vietā aizbēga, iespējams, ar nodomu ieceļot ES. Turklāt 2022. gada aprīlī sezonālā bezvīzu režīma periods Bahreinai, Indijai, Omānai, Katarai, Saūda Arābijai un Taizemei tika pagarināts līdz gada beigām. Albānija 2022. gada 2. decembrī informēja Komisiju, ka sezonālais atbrīvojums no vīzas prasības Indijas valstspiederīgajiem, kuri ceļo tūrisma nolūkos, zaudē spēku 31. decembrī un netiks atjaunots.

⁸ Šajā ziņojumā pienācīgi jāņem vērā tas, ka dažas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem ieceļošanai ES ir vajadzīga vīza, pastāvīgi iesaistās vīzu politikas jautājumos, tostarp attiecībā uz priekšlikumiem par atbrīvojumu no vīzu prasības, dialogiem par vīzu režīma liberalizāciju un nolīgumiem par vīzu atvieglošanu.

⁹ Regulas (ES) 2018/1806 I pielikums.

Jāizvairās no turpmākām novirzēm no ES saraksta, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem ir nepieciešama vīza. Albānijai jānodrošina progress, saskaņojot savu politiku ar ES sarakstu, jo īpaši attiecībā uz tām trešām valstīm, kuras rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus. Tas būs svarīgs temats pastāvīgam dialogam starp ES un Albāniju. Saistībā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu un saskaņā ar Vīzu regulas 8. pantu Komisija pastāvīgi uzraudzīs un novērtēs Albānijas rīcību virzībā uz vīzu saskaņošanu ar ES.

1.2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Albānijas valstspiederīgie ES dalībvalstīs iesniedza 11 300 starptautiskās aizsardzības pieteikumus (vai patvēruma pieteikumus)¹⁰, kas ir par 63 % vairāk nekā 2020. gadā. Atzīšanas rādītājs¹¹ palielinājās no 5 % 2020. gadā līdz 9 % 2021. gadā.

Dalībvalstis ziņoja par 1160 neatbilstīgas robežšķērsošanas gadījumiem 2021. gadā, kas ir par 19 % mazāk nekā 2020. gadā (1429), savukārt to atklāto Albānijas valstspiederīgo skaits, kuri dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 21 % salīdzinājumā ar 2020. gadu (no 30 870 2020. gadā līdz 37 305 2021. gadā). To ieceļošanas atteikumu skaits, ko dalībvalstis izdevušas Albānijas valstspiederīgajiem, 2021. gadā palielinājās par 39 % (no 13 315 2020. gadā līdz 18 565 2021. gadā).

Izdoto atgriešanas lēmumu skaits 2021. gadā (22 025) nedaudz samazinājās salīdzinājumā ar 2020. gadu (23 150), t. i., par 5 %. 2021. gadā tika ziņots par 9415 Albānijas valstspiederīgo atgriešanas gadījumiem; salīdzinājumam — 2020. gadā bija 10 190 šādu gadījumu (samazinājums par 8 %).

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

2021. gadā centieni tiesu iestāžu sadarbības, sabiedriskās kārtības un drošības jomā turpinājās. Dalībvalstis ziņo, ka sadarbība ar Albāniju drošības jomā kopumā ir laba. Albānija turpināja sadarbību ar Eiropolu, *Eurojust* un dalībvalstīm, tostarp Čehiju, Vāciju, Franciju, Nīderlandi un Zviedriju. 2019. gadā stājās spēkā sadarbības līgums ar *Eurojust*, un 2021. gada janvārī pienākumus sāka pildīt Albānijas *Eurojust* sadarbības prokurors, savukārt Albānijas *Eurojust* sadarbības prokurora birojs tika atklāts oktobrī. 2021. gadā Albānija parakstīja piecus jaunus kopīgo izmeklēšanas grupu nolīgumus lietās, kuras atbalsta *Eurojust*.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāvirzās uz pārlicinošiem rezultātiem korupcijas lietās, kā arī koruptīvos noziedzīgos nodarījumos iegūtu līdzekļu izņemšanā, konfiscēšanā un atgūšanā.

Albānija ir guvusi panākumus organizētās noziedzības un korupcijas, kā arī nelikumīgas tirdzniecības apkarošanā. 2021. gadā Albānija ziņoja par policijas operāciju skaita pieaugumu (par 18 %), salīdzinot ar 2020. gadu. Turklāt 2021. gadā palielinājās likvidēto noziedzīgo grupu un

¹⁰ Definīciju sk. šajā vietnē: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/application-international-protection_en.

¹¹ Šajā ziņojumā atzīšanas rādītāju aprēķina kā pirmajā instancē pieņemto labvēlīgo lēmumu (cita starpā par aizsardzību saskaņā ar Ženēvas konvenciju, alternatīvo aizsardzību un humānās aizsardzības statusu) īpatsvaru pirmajā instancē pieņemto lēmumu kopējā skaitā. Definīciju sk. šajā vietnē: https://home-affairs.ec.europa.eu/pages/glossary/recognition-rate-procedures-international-protection_en.

izņemto noziedzīgi iegūto līdzekļu skaits — to apjoms salīdzinājumā ar 2020. gadu pieauga vairāk nekā divas reizes. 2021. gadā kopumā palielinājās arī narkotiku izņemšanas gadījumu skaits, salīdzinot ar 2020. gadu.

Turpinājās centieni uzlabot korupcijas apkarošanas izmeklēšanas, kriminālvajāšanas un notiesājošu spriedumu pieņemšanas rezultātus. Tomēr joprojām ir vajadzīga lielāka politiskā griba un strukturētāki un konsekventāki centieni, tostarp attiecībā uz piemērotiem resursiem, rīkiem un prasmēm. Tiesai nodoto korupcijas lietu skaits 2021. gadā bija 440, tostarp 31 lietu nodeva Īpašā prokuratūra. Attiecībā uz koruptīvos noziedzīgos nodarījumos apsūdzētām personām galīgs notiesājošs spriedums pieņemts 235 gadījumos pirmajā instancē un 99 gadījumos apelācijas un pēdējās instances tiesā. Kopējais prokuratūrai nodoto lietu skaits 2021. gadā bija 3351.

Albānija turpināja centienus gūt pārliecinošus rezultātus organizētās noziedzības apkarošanā. 2021. gadā kriminālvajāšanai tika nodota 41 jauna lieta (salīdzinājumā ar 22 lietām 2020. gadā), celtas 14 apsūdzības strukturētai noziedzīgai grupai (2020. gadā — 15) un 19 lietas tika slēgtas, pieņemot galīgu notiesājošu spriedumu 75 personām apelācijas instancē (salīdzinot ar 13 2020. gadā).

Cīņā pret nelikumīgo tirdzniecību palielinājās īstenoto policijas operāciju skaits. Albānija arī īstenoja sepiņas operācijas ar starptautiskajiem partneriem, tostarp *EMPACT* vienotās rīcības dienu ietvaros.

Cīņā ar nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu Albānija ir ziņojusi par lietu nodošanas gadījumiem, izmeklēšanu, kriminālvajāšanu, līdzekļu izņemšanu un konfiskāciju, sociālo mediju uzraudzību attiecībā uz valstspiederīgajiem, kuri atgriežas no valstīm, kurās noris konflikts, un Centrālā izmeklēšanas direktorāta progresu Finanšu darījumu darba grupas rīcības plāna ietvaros. Tomēr Albānija nepabeidza šī rīcības plāna īstenošanu līdz 2022. gada februārim.

Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas likuma grozījumi, kuru mērķis ir saskaņot likumu ar ES Ceturto un Piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu, parlamentā tika pieņemti 2021. gada decembrī. Turklāt 2021. gadā Albānija pieņēma likumu par banku kontu centrālo reģistru tās darbības nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai ietvaros. Turklāt 2020. gadā tika pieņemts likums par faktisko īpašnieku reģistra izveidi. Darbs pie reģistra aizpildīšanas sākās 2021. gada februārī ar informāciju par atbildīgajiem subjektiem, un tagad tas ir lielā mērā aizpildīts.

b) Jāturpina arvien labāk sistemātiski izmantot paralēlu finanšu izmeklēšanu un jāpastiprina dalība izmeklēšanā un kriminālvajāšanā, kas tiek koordinētas ar tā paša reģiona valstīm un dalībvalstīm vai veiktas kopā ar tām.

Albānija turpināja sadarboties ar reģiona valstīm un dalībvalstīm. Tas galvenokārt noticis policijas un tiesu informācijas apmaiņas jomā, izmeklējot noziedzīgus nodarījumus, kas saistīti ar narkotiskām vielām, nelikumīgu tirdzniecību, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, ekonomiskajiem un finanšu noziegumiem, kibernetiskajiem, kā arī smagiem noziegumiem. Informācijas apmaiņa galvenokārt notika ar Interpola, Eiropola, *Eurojust* un *CARIN* tīkla starpniecību. Salīdzinot ar 2020. gadu, Albānija ziņoja par policijas operāciju, kriminālprocesu un kopīgo izmeklēšanas grupu skaita pieaugumu sadarbībā ar starptautiskajiem partneriem organizētās noziedzības apkarošanas jomā.

2021. gadā bija 8 kopīgas izmeklēšanas grupas, kurās bija iesaistīti Albānijas partneri (4 grupas 2020. gadā), un tika sarīkotas 30 kopīgas darba sanāksmes. Albānijai Eiropolā ir policijas sadarbības koordinators, un tā plāno norīkot vēl vienu. Valsts turpināja aktīvi piedalīties *EMPACT* vienotās

rīcības dienās, veicinot sadarbību šaujamieroču kontrabandas, migrantu kontrabandas, narkotiku kontrabandas, ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem saistītu noziedzīgu nodarījumu, cilvēku tirdzniecības un dokumentu viltošanas apkarošanā. 2021. gadā Albānijas *Eurojust* sadarbības birojs pēc Albānijas iestāžu pieprasījuma reģistrēja 21 lietu, no kurām 16 ir pabeigtas. Pēc dalībvalstu kompetento iestāžu pieprasījuma Albānijas sadarbības birojā ir uzsāktas 30 jaunas lietas. Tika noslēgti pieci jauni nolīgumi par kopīgu izmeklēšanas grupu izveidi. 2021. gada jūlijā pieņemtie grozījumi likumā par tiesu iestāžu sadarbību krimināllietās ar ārvalstu jurisdikcijām izrādījās noderīgi, palīdzot izveidot kopīgas izmeklēšanas grupas, taču būs jāpieliek papildu pūles, lai saskaņotu valsts tiesību aktus ar ES *acquis*. Valdība nodeva sabiedriskajai apspriešanai likumprojektu par brīvprātīgo īpašumu deklarēšanas subjektu fiskālo un krimināltiesisko amnestiju. Šis jautājums ir aplūkots Komisijas 2022. gada ziņojumā par Albāniju.

Īpašā prokuratūra korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanai īstenoja kriminālprocesus un paralēlu finanšu izmeklēšanu vairākās lietās ar lielu publicitāti, kurās bija iesaistīti politiķi, Albānijas iestāžu darbinieki, tiesu iestādes, vietējās iestādes, kā arī uzņēmējdarbības sektors.

c) Jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā.

Cīņā pret terorismu Albānija turpināja gūt labus panākumus, īstenojot piecus mērķus, kas noteikti 2018. gada kopīgajā rīcības plānā cīņai pret terorismu Rietumbalkānu reģionā, kā arī 2019. gadā ar Komisiju parakstītajā divpusējā nolīgumā ietvertos pasākumus. No 2021. gada jūnija par visiem ar terorismu un finansēšanu saistītajiem noziedzīgajiem nodarījumiem atbildēja Īpašā prokuratūra korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanai. Starptautiskā sadarbība un informācijas apmaiņa par personām, kas atgriezušās, joprojām ir apmierinoša.

Laba sadarbība ir arī ar finanšu ziņu vākšanas vienību rīcības plāna pasākumu īstenošanā atbilstoši Finanšu darījumu darba grupas un Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas pasākumu un terorisma finansēšanas apkarošanas izvērtēšanas ekspertu komitejas (*MONEYVAL*) ieteikumiem.

Terorisma finansēšanas izmeklēšanas vienība 2021. gadā apmeklēja sešus EDSO, *UNODC* un *CEPOL* organizētus apmācību kursus.

d) Nepieņemt uz jaunā Pilsonības likuma balstītu ieguldītāju pilsonības shēmu.

Neraugoties uz Komisijas 2019. gadā paustajām bažām¹², kopš 2020. gada jūlija Albānijā ir spēkā tiesību akti, kas ļauj izveidot “ieguldītājiem paredzētu pilsonības shēmu” (“zelta pases”). Īpašo pilsonības programmu aģentūra ir izveidojusi kopīgu darba grupu priekšizpētes veikšanai par tās īstenošanu nākotnē. 2022. gadā valdība pieņēma lēmumu, ar ko nodrošina Iekšlietu ministrijai juridisko pamatu, lai uzsāktu publiskās un privātās partnerības procedūru pilsonības programmu īstenošanai.

Ieguldītāju pilsonības shēmas izveide būtu pretrunā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu* un 2021. gada paplašināšanās dokumentu kopumā sniegtajiem ieteikumiem¹³. Ieguldītāju pilsonības shēmu var izmantot, lai apietu ES īstermiņa vīzu procedūru un

¹² Pirms Albānijas parlaments izskatīja Pilsonības likuma projektu, *Trešajā ziņojumā par vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu* tika atgādināts, ka 2019. gada oktobrī Komisija nosūtīja vēstuli Albānijas valdībai, lūdzot sniegt paskaidrojumus šajā sakarā un brīdinot to par šādas shēmas ieviešanai raksturīgajiem riskiem un iespējamām sekām.

¹³ SWD(2021) 289 final.

ar šo procedūru saistīto individuālo migrācijas un drošības risku padziļinātu izvērtēšanu, tostarp lai potenciāli izvairītos no nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanas pasākumiem. Tas rada lielas bažas ES saistībā ar tās bezvīzu režīma nolīgumu ar Albāniju¹⁴. Komisijai ir šāds ieskaits: ja uzskata, ka šādas shēmas rada paaugstinātu risku dalībvalstu iekšējai drošībai un sabiedriskajai kārtībai, bezvīzu režīmu var apturēt¹⁵.

3. Ieteikumi Albānijai

Albānija ir rīkojusies, lai izpildītu lielāko daļu iepriekšējo Komisijas ieteikumu. Taču valsts ir īstenojusi arī pasākumus, kas ir pretrunā diviem ieteikumiem attiecībā uz vīzu saskaņošanu un ieguldītāju pilsonības shēmu. Tādēļ nepieciešams turpmāks progress, un ir jārisina šādi jautājumi:

- a) prioritārā kārtā jāsaskaņo Albānijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāatturas īstenot ieguldītāju pilsonības shēmu un jāatceļ šādas shēmas juridiskais pamats, veicot grozījumus Pilsonības likumā;
- c) jāturpina sadarbība ar dalībvalstīm, kurās Albānijas valstspiederīgie visvairāk iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus, un jāīsteno informācijas kampaņas par bezvīzu režīmu, pielāgojot attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc iecelšanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana), kurām dots rīkojums atgriezties un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus;
- d) jāturpina stiprināt korupcijas, organizētās noziedzības, nelikumīgas tirdzniecības, terorisma un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un apkarošanu: i) pastiprinot Albānijas iesaisti *EMPACT*; ii) turpinot ceļu uz pārliecinošiem rezultātiem korupcijas un organizētās noziedzības lietās, kā arī šādos noziedzīgos nodarījumos iegūtu līdzekļu izņemšanā, konfiscēšanā un atgūšanā; iii) pievērsties visu atlikušo Finanšu darījumu darba grupas rīcības plāna punktu risināšanai;
- e) jāturpina īstenot divpusējo nolīgumu saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā.

II. Bosnija un Hercegovina

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas migrācijas un patvēruma jomā un saistībā ar sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā

¹⁴ Šie riski tika uzsvērti arī Komisijas 2022. gada 28. marta ieteikumā par tūlītējiem pasākumiem saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā saistībā ar ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās atļauju shēmām (C(2022) 2028). Turklāt Eiropas Parlaments 2022. gada 9. marta rezolūcijā ierosināja kritērijos dalībai ES iekļaut ieguldītāju pilsonības shēmu izbeigšanu (2021/2026(INL)).

¹⁵ Šajā sakarā sk. Padomes Lēmumu (ES) 2022/366 (2022. gada 3. marts) par to, lai daļēji apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu (OV L 69, 4.3.2022., 105. lpp.).

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu.*

a) Visos līmeņos jāuzlabo robežu pārvaldības un migrācijas pārvaldības spēju koordinācija, jo īpaši, nodrošinot patvēruma sistēmas darbību un pienācīgas migrantu uzņemšanas spējas; jāveic pasākumi, kas nepieciešami, lai noslēgtu statusa nolīgumu ar Frontex.

Bosnija un Hercegovina īsteno 2019.–2023. gada integrētās robežu pārvaldības stratēģiju un rīcības plānu. Vēl nav pieņemta stratēģija un rīcības plāns migrācijas un patvēruma jomā 2021.–2025. gadam.

Dalībvalstis un *Frontex* ziņo, ka sadarbība ar Bosniju un Hercegovinu atpakaļuzņemšanas jomā ir laba un ES atpakaļuzņemšanas nolīgums tiek īstenots apmierinoši, kā norādīts arī apvienotajā atpakaļuzņemšanas komitejā 2021. gada decembrī. Vairākas dalībvalstis (Austrija, Horvātija, Francija, Vācija, Itālija un Nīderlande) ziņoja par sadarbību robežu un migrācijas pārvaldībā, nodrošinot aprikojumu un apmācības attiecīgajām Bosnijas un Hercegovinas iestādēm. Papildus tam, neraugoties uz ierobežotajiem resursiem, šī valsts īsteno 2020.–2023. gada stratēģiju par atgriezušos personu reintegrāciju.

Bija centieni uzlabot koordināciju, izmantojot iepriekš minēto stratēģiju, integrētās robežu pārvaldības rīcības plānu 2019.–2023. gadam un Drošības ministrijas pakļautībā izveidotās darba grupas regulāras sanāksmes. Tomēr konkrēti rezultāti tika sasniegti ierobežotā apmērā. Drošības ministrija pastiprināja centienus uzlabot migrācijas pārvaldību, un attiecības ar vietējām iestādēm kopumā uzlabojās. Bosnijai un Hercegovinai joprojām ir pilnā apmērā jānodrošina migrācijas pārvaldība un visu uzņemšanas centru darbība. Jābūt taisnīgākai sloga sadalei starp visām struktūrām un kantoniem, kā arī pilnīgai valsts iestāžu līdzdalībai migrācijas pārvaldībā. Migrācijas pārvaldībai pieejamais publiskais finansējums ir ierobežots, un tas ietekmē arī valsts efektivitāti politikas veidošanā. Neatbilstīgo plūsmu un migrantu kontrabandas ES dēļ Bosnija un Hercegovina joprojām ir svarīga tranzītvalsts Rietumbalkānu maršrutā.

Kā ziņots 2021. un 2022. gada paplašināšanās dokumentu kopumā, joprojām pastāv nopietni šķēršļi, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi patvēruma procedūrām. Ir jāuzlabo patvēruma tiesību aktu īstenošana, jo īpaši, lai nodrošinātu procesuālo garantiju sistemātisku ievērošanu attiecībā uz patvēruma meklētājiem. Būtu jāstiprina piekļuve patvēruma procedūrām, lai nodrošinātu ātrāku un efektīvu pieteikumu izskatīšanu. 2020. gada decembrī Bosnija un Hercegovina pieņēma ceļvedi 2020.–2021. gadam sadarbībai ar Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (tagad ES Patvēruma aģentūra (EUAA)) par patvēruma un uzņemšanas sistēmu stiprināšanu atbilstīgi kopējai Eiropas patvēruma sistēmai un ES standartiem. Ir jāturpina un jāpastiprina sadarbība ar EUAA. 2021.–2025. gada stratēģijas un rīcības plāna migrācijas un patvēruma jomā pieņemšanai un īstenošanai būtu būtiski jāuzlabo patvēruma politika. Jādara vairāk, lai nodrošinātu efektīvu piekļuvi patvērumam, kā arī efektīvas procedūras un starpaģentūru sadarbību un koordināciju.

2021. gadā Bosnijā un Hercegovinā neatbilstīgi ieceļojošo personu skaits (15 812) bija salīdzināms ar 2020. gadā ieceļojušo skaitu un daudz mazāks nekā 2018. un 2019. gadā¹⁶. 2021. gada novembrī Lipā, netālu no Bihačas (Unas-Sanas kantons), tika atvērts uzņemšanas centrs, kurā iespējams

¹⁶ Lai gan oficiālie dati par 2022. gadu vēl nav pieejami, ir norādes, ka 2022. gada pirmajos sešos mēnešos Bosnijā un Hercegovinā neatbilstīgi ieceļojošo personu skaits ir pieaudzis.

uzņemt 1500 cilvēkus. Līdz 2021. gada beigām valsts uzņemšanas sistēmā no pieejamajām vietām bija aizņemtas aptuveni trešdaļa (2162 no 6050). Izmitināšanas iespējas joprojām bija galvenokārt Unas-Sanas un Sarajevas kantonos, un nebija taisnīgas sadales starp struktūrām un kantoniem.

Bosnija un Hercegovina vēl nav parakstījusi statusa nolīgumu ar ES, kas ļautu Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūrai izvietot savu pastāvīgo korpusu pie valsts robežām ar ES operatīvo darbību veikšanai kopā ar Robežsardzi.

b) Vēl labāk saskaņot Bosnijas un Hercegovinas vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.

Bosnija un Hercegovina 2021. gadā nav veikusi pasākumus, lai vēl vairāk saskaņotu valsts vīzu politiku ar ES. Valstspiederīgie no vairākām trešām valstīm, tostarp Azerbaidžānas, Bahreinas, Ķīnas, Kuveitas, Omānas, Kataras, Krievijas un Turcijas, ir atbrīvoti no vīzas prasības ieceļošanai Bosnijā un Hercegovinā. Visu šo valstu valstspiederīgajiem ir vajadzīgas vīzas ieceļošanai ES. Jāizvairās no turpmākām novirzēm no ES saraksta, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem ir nepieciešama vīza. Bosnijai un Hercegovinai jānodrošina progress, saskaņojot savu politiku ar ES sarakstu, jo īpaši attiecībā uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus. Tas būs svarīgs temats pastāvīgam dialogam starp ES un Bosniju un Hercegovinu. Saistībā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu un saskaņā ar Vīzu regulas 8. pantu Komisija pastāvīgi uzraudzīs un novērtēs Bosnijas un Hercegovinas rīcību virzībā uz vīzu saskaņošanu ar ES.

1.2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 2695 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 78 % vairāk nekā 2020. gadā (1510). Atzīšanas rādītājs paaugstinājās no 4 % 2020. gadā līdz 5 % 2021. gadā.

2021. gadā dalībvalstis ziņoja, ka 17 gadījumos Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgie ir neatbilstīgi šķērsojuši ES ārējo robežu, kas ir par 42 % vairāk nekā 2020. gadā (12). 2021. gadā atklāto to Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgo skaits, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 17 % (no 3595 neatbilstīgas uzturēšanās gadījumiem 2020. gadā līdz 4200 šādiem gadījumiem 2021. gadā). Ieceļošanas atteikumu skaits samazinājās par 39 % — no 8145 gadījumiem 2020. gadā līdz 4995 gadījumiem 2021. gadā.

2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu gan Bosnijas un Hercegovinas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits (samazinājums par 1 %, t. i., no 2710 lēmumiem 2020. gadā līdz 2740 lēmumiem 2021. gadā), gan atgrieztu personu skaits (samazinājums par 11 %, t. i., no 1010 personām 2020. gadā līdz 900 personām 2021. gadā) saglabājās relatīvi stabils.

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

Kā ziņots 2021. gada paplašināšanās dokumentu kopumā, politisko dalībnieku nevēlēšanās īstenot apņemšanos veikt tieslietu reformas un vājā tiesu sistēmas darbība turpina apdraudēt valstspiederīgo tiesību īstenošanu un cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību. Korupcijas rādītāji joprojām ir augsti, un šis jautājums skar gan iedzīvotāju, gan ārvalstu ieguldītāju ikdienu. Panākumi korupcijas novēršanā un apkarošanā (tostarp augstā līmenī) joprojām ir nenožīmīgi darbības neefektivitātes un

politiskās iejaukšanās dēļ. Īpašas bažas rada efektīvas tiesnešu un prokuroru līdzekļu deklarēšanas sistēmas neesamība.

Sabiedriskās kārtības un drošības jomā konfliktējošas kompetences un nesadarbošanās negatīvi ietekmē tiesībsardzības iestāžu efektivitāti. Jāuzlabo tiesībsardzības iestāžu profesionalitātes un pārskatatbildības līmenis. Netika panākts progress attiecībā uz pārredzamu iecelšanu un paaugstināšanu amatā, balstoties uz nopelniem un bez politiskas iejaukšanās.

Būtiski jāuzlabo tiesību akti narkotiku, cilvēku tirdzniecības un kibernetiskumu jomā. Bosnijai un Hercegovinai ir jāizveido šaujamieroču kontaktpunkts un jāsaskaņo kriminālkodeksi ar ANO Šaujamieroču protokolu. Juridiskie mehānismi noziedzīgi iegūto līdzekļu iesaldēšanai, pārvaldībai un konfiscēšanai nav pietiekami efektīvi. Valstij būtu jāpastiprina cīņa pret starptautiskajiem organizētās noziedzības tīkliem sadarbībā ar Eiropu, kā arī palielinot tās daļu *EMPACT* pasākumos.

Tiesību akti pretterorisma jomā lielā mērā ir saskaņoti ar ES *acquis* un attiecīgajiem starptautisko tiesību aktiem. Tomēr gan stratēģija, gan rīcības pamatplāns terorisma novēršanai un apkarošanai beidzās 2020. gadā. Noris darbs pie turpmākās stratēģijas 2021.–2026. gadam, taču tā vēl nav pieņemta.

Dalībvalstis ziņo, ka sadarbība ar Bosniju un Hercegovinu drošības jomā kopumā ir laba. 2021. gadā Bosnija un Hercegovina iesaistījās kopīgās aktivitātēs ar vairākām dalībvalstīm, tostarp Čehiju, Vāciju, Latviju, Nīderlandi un Zviedriju.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāgūst turpmāki panākumi cīņā pret korupciju, arī korupciju augstā līmenī, pieņemot un īstenojot efektīvus tiesību aktus par interešu konfliktu, publisko iepirkumu un trauksmes cēlēju aizsardzību un nodrošinot korupcijas apkarošanas struktūru rezultatīvu darbību un koordināciju.

Ieteikums netika īstenots 2021. gadā¹⁷. Tika sagatavoti likumprojekti par interešu konfliktiem un publiskajiem iepirkumiem atbilstoši starptautiskajiem standartiem un Eiropas labākajai praksei, taču 2021. gadā neviens no tiem netika pieņemts. Likumprojekts par trauksmes cēlēju aizsardzību saskaņā ar ES *acquis* vēl nav izstrādāts.

Korupcijas novēršanas iestāžu darbība un koordinācija savā starpā un ar Korupcijas novēršanas un korupcijas apkarošanas koordinācijas aģentūru (*APIK*) joprojām bija neefektīva. Būtiski jāstiprina struktūru un kantonu līmenī izveidoto korupcijas novēršanas iestāžu neatkarība. Kā ziņots 2021. gada paplašināšanās dokumentu kopumā, Sarajevas kantona korupcijas apkarošanas birojs turpināja gūt labus panākumus, cita starpā kartējot korupcijas riskus un uzraugot publisko iepirkumu, un joprojām ir labs piemērs kantonu struktūru vidū. 2021. gada maijā Tuzlas kantons pieņēma tiesību aktus korupcijas apkarošanas biroja izveidei, bet 2021. gada decembrī — likumu par valsts amatpersonu līdzekļu deklarāciju iesniegšanu un pārbaudi pēc Sarajevas kantona parauga. Joprojām trūkst valsts mēroga koordinācijas.

¹⁷ Grozījumi Likumā par publisko iepirkumu beidzot tika pieņemti 2022. gada augustā.

b) Jāstiprina cīņa pret organizēto noziedzību, jo īpaši, nodrošinot rezultatīvu sadarbību starp tiesībsardzības iestādēm un sadarbību ar prokuratūrām, kā arī gūstot labus rezultātus pret organizēto noziedzību vērstas proaktīvas izmeklēšanas, apstiprinātu apsūdzību, kriminālvajāšanas un galīgu notiesājošu spriedumu jomā.

Ieteikums netika īstenots. Kā ziņots 2021. gada paplašināšanās dokumentu kopumā, ierobežotā tiesībsardzības iestāžu sadarbība ar prokuratūrām un fakts, ka prokurori neveic efektīvas policijas pārbaudes, joprojām nopietni kavēja izmeklēšanas efektivitāti. Sistēmiski trūkumi tiesībsardzības iestāžu operatīvajā sadarbībā un ļoti ierobežota izlūkdatu apmaiņa ir noturīgas problēmas. Dažās augsta līmeņa korupcijas lietās, par kurām ziņots, joprojām tika novēroti selektīvi turpmāki pasākumi tiesā, juridiskas kļūdas, nolaidība, procedūru ļaunprātīga izmantošana, politiskais spiediens, apšaubāmi tiesu nolēmumi un mutiski uzbrukumi apsūdzības cēlējiem.

c) Jāizveido Eiropola kontaktpunkts un jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā

Šis ieteikums nav īstenots. Kā ziņots 2021. gada paplašināšanās dokumentu kopumā, lai gan iestādes ir īstenojušas noteiktus sagatavošanās pasākumus, operatīva sadarbība ar Eiropolu nenotiek. Joprojām nav īstenots 2017. gada marta nolīgums par operatīvo un stratēģisko sadarbību ar Eiropolu, jo nav pilnībā izveidots Eiropola kontaktpunkts. Bosnijas un Hercegovinas iestādes nesen iecēla sadarbības koordinatoru darbam Hāgā, taču šo ierēdni nav iespējams norīkot uz Eiropola galveno mītni, kamēr nedarbojas valsts kontaktpunkts Sarajevā. Valsts sadarbība ar Eiropolu joprojām ir ierobežota. Informācijas apmaiņa joprojām notiek ar nodaļu Bosnijas un Hercegovinas Policijas iestāžu koordinācijas direktorātā, kuras pilnvaras ir beigušās un ar kuru Serbu Republikas struktūra operatīvo sadarbību ir apturējusi.

2021. gada septembrī Bosnijas un Hercegovinas trešais ziņojums par to, kā īstenots 2019. gada nolīgums atbilstoši 2018. gada kopīgajam rīcības plānam terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, liecināja tikai par nelielu progresu. Diskusijas par terorisma apkarošanas rīcībpolitiku starp ES un Bosniju un Hercegovinu notiek regulāri. Būtiski jāpastiprina terorisma apkarošanas darba grupas un valsts prokuratūras terorisma apkarošanas nodaļas spējas un efektivitāte. Bosnija un Hercegovina strādā pie valsts mēroga stratēģijas pieņemšanas terorisma apkarošanai un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai. Valsts vēl nav pieņēmusi jaunus tiesību aktus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai atbilstīgi starptautiskajiem standartiem un ES *acquis*.

3. Ieteikumi Bosnijai un Hercegovinai

Bosnijai un Hercegovinai ir jāturpina darbs pie korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanas un migrācijas un patvēruma pārvaldības. Konkrētāk, jāveic turpmāki pasākumi šādos jautājumos:

- a) jāaskaņo Bosnijas un Hercegovinas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina centieni nodrošināt efektīvu robežu pārvaldības un migrācijas pārvaldības koordināciju, tostarp taisnīgu uzņemšanas spēju sadali starp visām struktūrām un kantoniem, jāgarantē efektīvāka piekļuve patvēruma procedūrām, kā arī jāpieņem un jāīsteno stratēģija un rīcības plāns migrācijas jomā;

- c) jāparaksta un jāratificē *Frontex* statusa nolīgums ar ES;
- d) jāuzsāk kopējā valsts kontaktpunkta ar Eiropu darbība;
- e) jāpieņem un jāīsteno valsts stratēģija terorisma un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai un apkarošanai un jāturpina īstenot divpusējo nolīgumu saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā;
- f) jāgūst panākumi korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanā, tostarp augstā līmenī, pieņemot un īstenojot efektīvus tiesību aktus par interešu konfliktiem, ieviešot jauno likumu par publisko iepirkumu, aizsargājot trauksmes cēlējus un nodrošinot korupcijas apkarošanas struktūru rezultatīvu darbību un savstarpēju koordināciju;
- g) jāizveido vai jānozīmē līdzekļu atgūšanas birojs, kas būtu atbildīgs par noziedzīgi iegūtu līdzekļu identificēšanu un izsekošanu, lai sekmētu sadarbību ar dalībvalstīm;
- h) jāpieņem atjaunināts valsts riska novērtējums un tiesību akti par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizācijas un terorisma finansēšanas apkarošanu atbilstīgi starptautiskajiem standartiem un ES *acquis*.

III. Melnkalne

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas migrācijas un patvēruma jomā un saistībā ar sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Melnkalne turpināja celt savas spējas robežu pārvaldības un patvēruma jomā, kā arī īstenot attiecīgās stratēģijas. Migrācijas un atgriezušos personu reintegrācijas stratēģija 2021.–2025. gadam tika pieņemta 2021. gada septembrī. 2022. gada jūnijā Melnkalne pievienojās Eiropas migrācijas tīklam — ES migrācijas un patvēruma ekspertu tīklam — kā novērotāja bez balsstiesībām.

2021. gada decembrī Melnkalne parakstīja sadarbības ceļvedi ar Eiropas Patvēruma atbalsta biroju (tagad ES Patvēruma aģentūra), kura mērķis ir stiprināt Melnkalnes patvēruma sistēmu, tostarp statusa noteikšanas procedūru, uzņemšanas apstākļus, kā arī attīstīt ārkārtas situāciju plānošanu.

Konstruktīva sadarbība ar *Frontex* Melnkalnes statusa nolīguma ar ES ietvaros turpināja nest rezultātus un stiprināt Melnkalnes robežsardzes spējas.

Dalībvalstis arī ziņoja par labu sadarbību ar Melnkalni migrācijas un robežu pārvaldības jomā (jo īpaši Vācija, Francija, Horvātija un Nīderlande), atgriešanas un ES atpakaļuzņemšanas nolīguma īstenošanas jomā, kas arī tika norādīts apvienotajā atpakaļuzņemšanas komitejā 2021. gada novembrī.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

- a) ***Informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.***

2021. gadā Melnkalne neuzskatīja par nepieciešamu rīkot informatīvās kampaņas, jo joprojām bija spēkā ar Covid-19 saistīti ceļošanas ierobežojumi.

b) Vēl labāk jāsaskaņo Melnkalnes vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.

Melnkalne nav veikusi nekādas darbības, lai vēl labāk saskaņotu savu vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza. Gluži pretēji — 2021. gadā un 2022. gada sākumā Melnkalne attālinājās no ieteicamās politikas.

Valstspiederīgie no vairākām trešām valstīm, tostarp Armēnijas, Kazahstānas, Krievijas, Azerbaidžānas, Baltkrievijas, Kubas, Ekvadoras, Turcijas un Kataras, ir atbrīvoti no vīzas prasības iecerēšanai Melnkalnē. Dažām valstīm atbrīvojumi ir sezonāli, bet citām tos piemēro visu gadu.

2021. gada martā Melnkalne atbrīvojumu no vīzu prasības attiecināja arī uz tiem ārvalstu pilsoņiem, kuriem ir derīga uzturēšanās atļauja Apvienotajos Arābu Emirātos (AAE). Šāda noteikumu piemērošana neatbilst ES vīzu politikai, un tā ir ļaunprātīgi izmantota, jo daži ārvalstu pilsoņi ar AAE uzturēšanās atļauju neatgriezās AAE un tā vietā aizbēga, iespējams, ar nodomu iecerēt ES.

2022. gada 26. maijā Melnkalne pieņēma lēmumu, ar kuru Saūda Arābijas valstspiederīgajiem piešķir pagaidu atbrīvojumu no vīzu prasības no 2022. gada 1. jūnija līdz 30. septembrim ar mērķi kompensēt tūristu skaita samazināšanos no Krievijas un Ukrainas.

Jāizvairās no turpmākām novirzēm no ES saraksta, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem ir nepieciešama vīza. Melnkalnei jānodrošina progress, saskaņojot savu politiku ar ES sarakstu, jo īpaši attiecībā uz tām trešām valstīm, kuras rada migrācijas vai drošības riskus. Tas būs svarīgs temats pastāvīgam dialogam starp ES un Melnkalni. Saistībā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu un saskaņā ar Vīzu regulas 8. pantu Komisija pastāvīgi uzraudzīs un novērtēs Melnkalnes rīcību virzībā uz vīzu saskaņošanu ar ES.

1.2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Melnkalnes valstspiederīgie ES dalībvalstīs iesniedza 420 starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas ir par 65 % vairāk nekā 2020. gadā, kad to skaits bija 255. Atzīšanas rādītājs paaugstinājās no 2 % 2020. gadā līdz 5 % 2021. gadā.

Dalībvalstis ziņoja par diviem neatbilstīgiem Melnkalnes valstspiederīgo robežšķērsošanas gadījumiem 2021. gadā pēc 2 gadiem ar nevienu neatbilstīgas robežšķērsošanas gadījumu. 2021. gadā atklāto to Melnkalnes valstspiederīgo skaits, kas uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 10 % (no 925 personām 2020. gadā līdz 1020 personām 2021. gadā). 2021. gadā Melnkalnes valstspiederīgajiem tika atteikta iecerēšana dalībvalstīs 515 reizes, kas ir par 6 % vairāk nekā 2020. gadā (485).

Attiecībā uz tās valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits samazinājies par 1 % (490 lēmumi 2021. gadā salīdzinājumā ar 495 lēmumiem 2020. gadā), savukārt atgrieztu personu skaits samazinājās par 12 % (260 personas 2021. gadā salīdzinājumā ar 295 personām 2020. gadā).

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

2021. gadā Melnkalne turpināja cīņu ar organizēto noziedzību (tostarp cilvēku tirdzniecību) un terorismu. 2021. gada decembrī valdība pieņēma 2022.–2025. gada stratēģiju terorisma, nelikumīgi

iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai un apkarošanai un rīcības plānu 2022.–2023. gadam.

Dalībvalstis ziņo, ka sadarbība ar Melnkalni drošības jomā kopumā ir laba. 2021. gadā Melnkalne turpināja divpusēju sadarbību ar vairākām dalībvalstīm sabiedriskās kārtības un drošības jomā, tostarp ar Vāciju un Zviedriju. Melnkalne arī turpināja sadarbīties ar Eiropolu un *Eurojust*. Turklāt Melnkalnes policija turpināja apmainīties ar informāciju ar Interpolu nolūkā identificēt aktīvās teroristu grupas un sniegt ieguldījumu terorisma draudu apkarošanā.

Sadarbība ar Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centru (*EMCDDA*) varētu būt labāka. Melnkalnei būtu jāveic pasākumi tehniskās sadarbības atjaunošanai ar aģentūru, lai uzlabotu sadarbību informēšanā par narkotikām un sāktu diskusijas par darba vienošanās parakstīšanu.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jānostiprina galīgu notiesājošu lēmumu un līdzekļu konfiskācijas jomā sasniegtie rezultāti.

Esošā tiesu informācijas sistēma (*PRIS*) jāpilnveido, ieviešot 2021.–2023. gada tiesu IKT izstrādes programmu. Programmas mērķis ir nodrošināt pilnīgu visu pēdējās instances tiesas nolēmumu digitalizāciju un pilnīgu uzskaiti, kā arī ģenerēt precīzu un uzticamu statistiku. Sistēmu pilnībā ieviest visās tiesās ir paredzēts līdz 2023. gada vidum.

Melnkalne turpina gūt rezultātus augsta līmeņa korupcijas lietās izmeklēšanā, kriminālvajāšanā un galīgu notiesājošo spriedumu pieņemšanā, taču to var vēl uzlabot.

2021. gadā Īpašā valsts prokuratūra uzsāka izmeklēšanu augsta līmeņa koruptīvos noziedzīgos nodarījumos 15 lietās pret 70 fiziskām un 19 juridiskām personām (2020. gadā 8 lietās pret 35 fiziskām un 8 juridiskām personām).

Melnkalnei ir būtiski jāuzlabo tās juridiskā pieeja un rezultāti attiecībā uz finanšu izmeklēšanu un līdzekļu konfiskāciju saistībā ar augsta līmeņa koruptīviem noziedzīgiem nodarījumiem. 2021. gadā trīs gadījumos uz laiku tika iesaldēti līdzekļi. Ir panākts zināms sākotnējais progress paplašinātas konfiskācijas piemērošanā korupcijas lietās, vienā gadījumā ar galīgu konfiskāciju, un ir labāka izpratne par to, cik svarīgi ir uzsākt paralēlu finanšu izmeklēšanu.

Vēl jārisina nepieciešamība ieviest atturošāku un konsekvētāku sankciju politiku, lai uzlabotu krimināltiesisko atbildes rīcību attiecībā uz korupciju un augsta līmeņa korupciju. Iespēja vienoties par soda samazināšanu ir jāizmanto ļoti uzmanīgi, pareizajiem mērķiem un ievērojot visus nepieciešamos drošības pasākumus.

Korupcijas novēršanas jomā rezultāti turpināja uzlaboties. Gan Korupcijas novēršanas aģentūra, gan tās padome rīkojās proaktīvi un izvērta iesaistīšanas pasākumus attiecībā uz sabiedrību, plašsaziņas līdzekļiem un pilsonisko sabiedrību.

Ievērojams progress tika panākts attiecībā uz pārbaudīto līdzekļu deklarāciju skaitu un aģentūras padziļinātās pārbaudes procedūru piemērošanu. 2021. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu, uzsāktu administratīvo un kriminālpārkāpumu (smagu vai mazāk smagu noziegumu) tiesvedību skaits ir dubultojies. Neraugoties uz aģentūras proaktīvo pieeju, izmeklējot un piemērojot sodus par korupcijas novēršanas likuma pārkāpumiem īpašumu deklarācijās un apdraudējumu sabiedrības interesēm, joprojām ir ievērojams neizskatīto lietu apjoms no iepriekšējiem gadiem, jo īpaši attiecībā uz lietām ar lielu publicitāti.

Cīņā pret organizēto noziedzību Melnkalne turpināja celt kriminālizmeklēšanas efektivitāti. Tika atkal pilnībā izmantoti speciālie izmeklēšanas pasākumi. Veicot izmaiņas likumdošanā, tika ieviesti pasākumi aizsardzībai pret politisko ietekmi policijas direktoru iecelšanā vai atlaišanā. Tika izveidots arī faktisko īpašnieku reģistrs. Tika uzlabots šaujamieroču administratīvais regulējums. Cilvēku tirdzniecības jomā tiesas izskatīja vairāk lietu un pasludināja vairāk galīgo notiesājošu spriedumu.

Tika arestēti daži organizētu noziedzīgu grupu galvenie dalībnieki, kā arī ir rekordliels narkotiku konfiskāciju skaits. Tika izveidota pirmā kopīgā izmeklēšanas grupa, un pieaug galīgo notiesājošo spriedumu skaits organizētās noziedzības lietās.

Tomēr valstij ir jāuzlabo rezultāti attiecībā uz tiesu nolēmumiem par tabakas kontrabandu un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, finanšu izmeklēšanas izmantošanu un spēju konfiscēt noziedzīgi iegūtus līdzekļus. Melnkalnei joprojām jānovērš daži horizontāli sistēmiski trūkumi tās krimināltiesību sistēmā, tostarp tas, kā organizētās noziedzības lietas tiek izskatītas tiesās. Tam būs nepieciešama atturošāka sodu noteikšanas politika, kā arī jāpārskata sodu samazināšanas vienošanās izmantošana organizētās noziedzības un smagu noziegumu lietās.

b) Jānostiprina spējas veikt kriminālvajāšanu un pasludināt spriedumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas lietās.

Attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu Melnkalnei vēl ir jāaskaņo savi tiesību akti ar ES Piekto direktīvu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu¹⁸ un jāatrisina daži īstenošanas jautājumi par faktiskajiem īpašniekiem un uzraudzību. Jāsaskaņo Likums par azartspēlēm ar ES *acquis* un starptautiskajiem standartiem. Pašreizējā likumā ir būtiskas nepilnības, un tas palielina nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas risku šajā augsta riska jomā, jo tiesiskās garantijas pret organizētās noziedzības ietekmi azartspēļu īpašumtiesību struktūrā ir nepietiekamas.

Faktisko īpašnieku reģistrs tika izveidots 2022. gada februārī, sniedzot iestādēm informāciju par fiziskām personām, kurām galu galā pieder vai kuras kontrolē Melnkalnē reģistrētu uzņēmumu vai organizāciju akcijas. Melnkalnes Centrālajā bankā ir centrālais rezidentu kontu reģistrs, taču tai nav nerezidentu kontu reģistra, kas ir būtisks instruments izmeklēšanās, kurās iesaistīti nerezidenti. Nav atrisināta nepilnīga zemes reģistra problēma, un tas kavē finanšu izmeklēšanu un līdzekļu konfiskācijas efektivitāti.

Sākotnējie nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas izmeklēšanas rezultāti turpināja uzlaboties, taču lietu skaits joprojām ir ierobežots. 2021. gadā tika pasludināti divi tiesas spriedumi pret trim personām, un tie visi bija balstīti uz vienošanos par soda samazināšanu.

c) Jāuzlabo rezultāti, kas gūti cīņā pret organizēto noziedzību, šos uzlabojumus panākot cita starpā ar to, ka tiek novērsta vienošanās par soda samazināšanu pārāk biežā izmantošana.

Organizētās noziedzības lietās tiesas spriedumu un notiesājošo spriedumu skaits 2021. gadā turpināja palielināties, atspoguļojot izmeklēšanu skaita pastāvīgo pieaugumu pēdējo 2 gadu laikā.

¹⁸ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīva (ES) 2015/849 (2015. gada 20. maijs) par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, un ar ko groza Eiropas Parlamenta un Padomes Regulu (ES) Nr. 648/2012 un atceļ Eiropas Parlamenta un Padomes Direktīvu 2005/60/EK un Komisijas Direktīvu 2006/70/EK (OV L 141, 5.6.2015., 73.–117. lpp.).

Tieslietu ministrija saņēma Eiropas Padomes Programmu biroja Podgoricā atbalstu analīzei, kā tiek piemērota iespēja samazināt sodu, sniedzot ieteikumus iespējamiem likuma grozījumiem. To izmantos ministrijas izveidotā darba grupa, lai sagatavotu priekšlikumu par grozījumiem Kriminālprocesa kodeksā.

d) Jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā.

Melnkalne turpināja īstenot divpusējo nolīgumu saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā. 2021. gada jūnijā Nacionālās drošības padome izveidoja Drošības izlūkošanas sektora iestāžu darbības koordinācijas biroju. Valsts arī pieņēma lēmumu iecelt valsts koordinatoru un valsts starpresoru komandas locekļus vardarbīga ekstrēmisma, terorisma, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas izbeigšanai.

2021. gada aprīlī Melnkalne pieņēma īstenošanas noteikumus likumam par kritiskās infrastruktūras identificēšanu un aizsardzību. 2021. gada decembrī tika pieņemta jaunā stratēģija terorisma, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanai un apkarošanai. Valdība attiecīgajā mēnesī arī ierosināja likumu par gaisa transporta pasažieru datu reģistra datu apstrādi nolūkā novērst un atklāt teroristu nodarījumus un smagus noziegumus. Tas pirmo reizi regulēs pasažieru datu uzskaites sistēmu Melnkalnē.

Melnkalne turpināja sadarboties ar Eiropolu, un pretterorisma nodaļa turpina apmainīties ar informāciju ar dalībvalstīm, citām Rietumbalkānu reģiona valstīm, kā arī citām valstīm ārpus ES, kas ir Eiropola darbības partneri, izmantojot drošas informācijas apmaiņas tīkla lietojumprogrammas (SIENA) sakaru kanālu.

e) Pēc iespējas ātrāk pakāpeniski jāizbeidz ieguldītāju pilsonības shēma, lai tā faktiski beigtu darboties.

Melnkalne vēl nav izbeigusi savu ieguldītāju pilsonības shēmu, neskatoties uz iepriekš paziņoto lēmumu to izbeigt 2021. gadā. Gluži pretēji — 2021. gada decembrī Melnkalnes valdība nolēma pagarināt shēmas darbību līdz 2022. gada beigām.

2021. gadā Melnkalne saņēma 241 pieteikumu par 807 personām. 2021. gada decembrī uz šī pamata bija izsniegtas 264 Melnkalnes valstspiederīgo pases.

Komisija pauž nožēlu par lēmumu pagarināt ieguldītāju pilsonības shēmas darbību un mudina Melnkalni to pēc iespējas ātrāk izbeigt. Lēmums pagarināt shēmas darbību rada lielas bažas ES saistībā ar tās bezvīzu režīma nolīgumu ar Melnkalni¹⁹. Komisija turpinās pārraudzīt shēmu, kamēr tā darbosies un tiks izskatīti pieteikumi. Šī pārraudzība ir nepieciešama, jo ieguldītāju pilsonības shēmas var izmantot, lai apietu ES īstermiņa vīzu procedūru un izvairītos no šajā procedūrā paredzētās padziļinātās individuālo migrācijas un drošības risku izvērtēšanas. Komisijai ir šāds ieskaits: ja uzskata, ka šādas shēmas rada paaugstinātu risku dalībvalstu iekšējai drošībai un sabiedriskajai kārtībai, bezvīzu režīmu var apturēt²⁰.

¹⁹ Šie riski tika uzsvērti arī Komisijas 2022. gada 28. marta ieteikumā par tūlītējiem pasākumiem saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā saistībā ar ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās atļauju shēmām (C(2022) 2028). Turklāt Eiropas Parlaments 2022. gada 9. marta rezolūcijā ierosināja kritērijos dalībai ES iekļaut ieguldītāju pilsonības shēmu izbeigšanu (2021/2026(INL)).

²⁰ Šajā sakarā sk. Padomes Lēmumu (ES) 2022/366 (2022. gada 3. marts) par to, lai daļēji apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu (OV L 69, 4.3.2022., 105. lpp.).

3. Ieteikumi Melnkalnei

Melnkalne ir īstenojusi pasākumus dažu Komisijas iepriekšējo ieteikumu izpildei, jo īpaši attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma apkarošanu, kā arī attiecībā uz cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību. Tomēr Melnkalne ir arī veikusi pasākumus, kas ir pretēji ieteikumiem attiecībā uz tās vīzu politiku un ieguldītāju pilsonības shēmu. Ir nepieciešami turpmāki centieni visā iekšlietu jomā, un ir jārisina šādi jautājumi:

- a) prioritārā kārtā jāsaskaņo Melnkalnes vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) nekavējoties jāizbeidz ieguldītāju pilsonības shēma;
- c) Informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.
- d) jāturpina progress organizētās noziedzības, korupcijas un terorisma novēršanā un apkarošanā:
 - i) pastiprinot Melnkalnes iesaisti *EMPACT*; ii) turpinot ceļu uz pārliecinošiem rezultātiem korupcijas un organizētās noziedzības lietās, kā arī šādos noziedzīgos nodarījumos iegūtu līdzekļu izņemšanā, konfiscēšanā un atgūšanā; iii) nostiprinot spējas veikt kriminālvajāšanu un pasludināt spriedumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas lietās, kā arī pieņemot jaunu likumu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu; un iv) turpinot īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā;
- e) jāīsteno nepieciešamie pasākumi, lai atjaunotu tehnisko sadarbību ar Eiropas Narkotiku un narkomānijas uzraudzības centru.

IV. Ziemeļmaķedonija

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas migrācijas un patvēruma jomā un saistībā ar sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Ziemeļmaķedonija turpināja rīkoties robežu un migrācijas pārvaldības un patvēruma jomā, arī ar mērķi uzlabot patvēruma pieteikumu iesniedzēju uzņemšanas apstākļus.

Dalībvalstis ziņoja, ka sadarbība robežu pārvaldības, migrācijas un patvēruma jomā ir laba. Jo īpaši Ziemeļmaķedonija turpināja divpusējo sadarbību ar dalībvalstīm, tostarp Vāciju, Franciju, Horvātiju, Nīderlandi un Poliju. Dalībvalstis ziņo arī par ļoti labu sadarbību ar Ziemeļmaķedoniju atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā, kas arī tika norādīts apvienotajā atpakaļuzņemšanas komitejā 2022. gada jūnijā. Sadarbība ar ES Patvēruma aģentūru turpinājās saskaņotā ceļveža ietvaros nolūkā stiprināt spējas patvēruma un uzņemšanas jomā. Turpinājās arī sadarbība ar *Frontex*.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

- a) *Vēl vairāk jāuzlabo migrantu reģistrācija, lai tā būtu sistemātiskāka; informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.***

Ziemeļmaķedonija turpināja rīkoties, lai risinātu ar migrāciju saistītās problēmas un uzlabotu migrantu reģistrāciju. Ziemeļmaķedonija turpināja attīstīt valsts migrantu reģistrācijas sistēmas un uzlabot jaukto migrantu plūsmu identificēšanu un reģistrēšanu. ES atpakaļuzņemšanas nolīguma īstenošana ir apmierinoša.

Pieklūve patvēruma procedūrai joprojām tika nodrošināta. Tomēr visa patvēruma procedūra var aizņemt vairākus gadus, un tas nav efektīvi, kā arī palielina tālākas pārvietošanās risku. Ziemeļmaķedonijai cita starpā joprojām ir jāuzlabo uzticamības novērtējumi, lēmumu juridiskais pamatojums un pieteikuma iesniedzēju personīgo apstākļu individuālais novērtējums, pareizi novērtējot būtisko un atjaunināto informāciju par izcelsmes valsti un prioritāti piešķirot acīm redzami pamatotām lietām. Lai gan cilvēkiem ar īpašām vajadzībām labvēlīga kārtība ir garantēta likumā, tā nav ieviesta. Patvēruma procedūras īstenošana vēl neatbilst ES *acquis*. Gazi Babas pašvaldībā neatbilstīgajās plūsmās aizturētie cilvēki joprojām tiek patvaļīgi aizturēti ārzemnieku uzņemšanas centrā, lai nodrošinātu viņu kā liecinieku liecību tiesas prāvās pret kontrabandistiem. Tomēr šāda prakse neatbilst starptautiskajiem standartiem. Joprojām nav efektīvas tiesas kontroles par aizturēšanas praksi, un aizturētie migranti nesaņem juridiskas konsultācijas un palīdzību, lai viņiem būtu nodrošināta efektīva tiesu iestāžu un tiesiskās aizsardzības līdzekļu pieejamība.

- b) *Vēl labāk jāaskaņo Ziemeļmaķedonijas vīzu politiku ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.***

Ziemeļmaķedonija 2021. gadā nav rīkojusies, lai vēl vairāk saskaņotu valsts vīzu politiku ar ES. Vairāku trešo valstu valstspiederīgie, kuriem ir vajadzīga vīza ieceļošanai ES, ir atbrīvoti no vīzas prasības ieceļošanai Ziemeļmaķedonijā, tostarp Azerbaidžānas, Botsvānas, Kubas, Salvadoras un Turcijas valstspiederīgie. Jāizvairās no turpmākām novirzēm no ES saraksta, kurā uzskaitītas valstis, kuru valstspiederīgajiem ir nepieciešama vīza. Ziemeļmaķedonijai jānodrošina progress, saskaņojot savu politiku ar ES sarakstu, jo īpaši attiecībā uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus. Tas būs svarīgs temats pastāvīgam dialogam starp ES un Ziemeļmaķedoniju. Saistībā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu un saskaņā ar Vīzu regulas 8. pantu Komisija pastāvīgi uzraudzīs un novērtēs Ziemeļmaķedonijas rīcību virzībā uz vīzu saskaņošanu ar ES.

1.2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgo dalībvalstīs iesniegto starptautiskās aizsardzības pieteikumu skaits palielinājās gandrīz četras reizes (pieaugums par 293 %) — 2021. gadā tika iesniegti 5345 pieteikumi salīdzinājumā ar 1360 pieteikumiem 2020. gadā. Atzīšanas rādītājs nedaudz pazeminājās — no 1,8 % 2020. gadā līdz 1,2 % 2021. gadā.

2021. gadā ES līmenī tika ziņots par 12 gadījumiem, kad Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgie neatbilstīgi šķērsojuši robežu; 2020. gadā bija 18 šādu gadījumu. 2021. gadā to atklāto Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgo skaits, kuri dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, saglabājās relatīvi

nemainīgs salīdzinājumā ar iepriekšējo gadu, proti, 2021. gadā bija 6305 neatbilstīgas uzturēšanās gadījumi, savukārt 2020. gadā — 6270 (pieaugums par mazāk nekā 1 %). Ieceļošanas atteikumu skaits palielinājās par 20 % — no 2415 atteikumiem 2020. gadā līdz 2905 atteikumiem 2021. gadā.

Pagājušajā gadā bija vērojama tendence samazināties: i) atgriešanas lēmumiem, kas izdoti attiecībā Ziemeļmaķedonijas valstspiederīgajiem (2200 lēmumi 2021. gadā pret 2360 lēmumiem 2020. gadā, samazinājums par 7 %); un ii) atgrieztu personu skaitam (1040 personas 2021. gadā pret 1510 personām 2020. gadā, samazinājums par 31 %). Tomēr dalībvalstis ziņo, ka sadarbība atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā ir laba.

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

Ziemeļmaķedonija turpināja cīņu pret organizēto noziedzību (tostarp narkotiku un cilvēku tirdzniecību), korupciju un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. Valsts arī turpināja cīņu pret terorismu un terorisma finansēšanu un darbu pie radikalizācijas novēršanas, veicot turpmākus pasākumus kopīgā rīcības plāna terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā īstenošanai.

Dalībvalstis, Eiropols un *Eurojust* ziņo, ka sadarbība ar Ziemeļmaķedoniju drošības jomā kopumā ir laba. 2021. gadā Ziemeļmaķedonija turpināja divpusējo sadarbību ar dalībvalstīm, tostarp Čehiju, Vāciju, Franciju un Nīderlandi.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāuzlabo rezultāti attiecībā uz galīgajiem notiesājošajiem spriedumiem augsta līmeņa korupcijas lietās, arī vairāk konfiscējot noziedzīgi iegūtus līdzekļus.

Ziemeļmaķedonija turpināja īstenot reformas korupcijas, tostarp augsta līmeņa, apkarošanas jomā. Kriminālprocesos būtu vairāk jākonfiscē noziedzīgi iegūtie līdzekļi: 2021. gadā bija tikai četri mantas konfiskācijas gadījumi. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijai jāklūst par stratēģisku prioritāti cīņā pret organizēto noziedzību, terorismu un augsta līmeņa korupciju valstī.

b) Vēl vairāk jāuzlabo rezultāti, kas gūti organizētās noziedzības un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas izmeklēšanā un ar tām saistītā kriminālvajāšanā un notiesājošu spriedumu pasludināšanā.

Ziemeļmaķedonija ir guvusi panākumus, nostiprinot rezultātus, kas gūti organizētās noziedzības un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas izmeklēšanā un ar tām saistītā kriminālvajāšanā un notiesājošu spriedumu pasludināšanā. Par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu 2021. gadā apsūdzības uzrādītas 9 personām, pirmās instances spriedumi pieņemti attiecībā uz 7 personām un otrās instances spriedumi — uz 2 personām. Par organizēto noziedzību 2021. gadā tika sāktas 17 izmeklēšanas pret 119 personām. 55 personām tika izvirzītas arī apsūdzības. Finanšu izmeklēšana veikta 3 gadījumos. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācija netiek izmantota pietiekamā apmērā (tikai 10 lietas ar pirmās instances lēmumiem konfiscēt pārsvarā mazvērtīgus īpašumus, piemēram, automobiļus, naudu un mobilos tālruņus).

Attiecībā uz cīņu pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu Ziemeļmaķedonija 2021. gada jūnijā pieņēma jaunu valsts riska novērtējumu, kā arī rīcības plānu, kuru paredzēts īstenot līdz 2024. gadam. Ir izveidots arī faktisko īpašnieku reģistrs, vēl ir jāizveido visaptverošs bankas kontu reģistrs.

c) *Vairāk jāpiedalās ar tā paša reģiona valstīm un dalībvalstīm koordinētā vai kopīgā izmeklēšanā un kriminālvajāšanā.*

Ziemeļmaķedonija palielināja savu stratēģisko un operatīvo sadarbību ar starptautiskajiem partneriem, piedaloties kopīgos projektos ar Interpolu, Eiropolu, *SELEC*, *CEPOL*, *Frontex* un *EDSO*. Izmantojot *EMPACT*, valsts piedalījās arī vairākās divpusējās un daudzpusējās operācijās (vienotās rīcības dienās) un citos pasākumos, lai pastiprinātu operatīvās informācijas apmaiņu ar Interpolu, Eiropolu, *SELEC* un dalībvalstīm.

Valsts turpināja īstenot nacionālo plānu ārvalstu kaujinieku teroristu un viņu ģimeņu reintegrācijai, resocializācijai un rehabilitācijai. Tomēr vienotas un visaptverošas pieejas izstrādei šī jautājuma risināšanai vajadzīgs turpmāks progress.

d) *Pilnvērtīgi jāizmanto Valsts organizētās noziedzības apkarošanas koordinācijas centrs.*

Valsts koordinācijas centrs cīņai pret organizēto un smagu noziedzību darbojas, taču tam ir jāuzlabo darbības spēja, jo ne visas iestādes ir norīkojušas centrā dalībniekus, un tas ierobežo centra efektivitāti. Tas palīdzēja nodrošināt datus un sekmēt informācijas apmaiņu starp iesaistītajām iestādēm, tādējādi atbalstot to centienus apkarot organizēto un smago noziedzību.

e) *Jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā.*

Ziemeļmaķedonija ir guvusi ievērojamus panākumus divpusējā nolīguma īstenošanā saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, un puses vienojās atjaunināt šo nolīgumu. Ziemeļmaķedonija ceturto starpposma ziņojumu iesniedza 2022. gada martā. Ir nepieciešami turpmāki centieni, lai īstenotu atlikušās nolīgumā paredzētās aktivitātes.

Nacionālā vardarbīga ekstrēmisma un terorisma apkarošanas komiteja piedalījās projektos un semināros, lai veicinātu reģionālo sadarbību drošības jomā un spēju veidošanu nolūkā risināt problēmas saistībā ar ārvalstu kaujinieku teroristu reintegrāciju, kā arī novērst radikalizāciju un vardarbīgu ekstrēmismu. Ziemeļmaķedonija arī izveidoja aģentūru darba grupu un valsts rīcības grupu terorisma apkarošanai. Valsts sadarbojās un efektīvi apmainījās ar informāciju ar Eiropolu terorisma apkarošanas jomā un pabeidza īstenošanas pasākumus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanai.

f) *Pilnībā jāievieš jaunais modulis, kas attiecas uz aizdomīgiem darījumiem, par kuriem finanšu ziņu vākšanas vienība (FIU) ziņojusi, un jāgūst sekmīgi rezultāti tā izmantošanā prokuratūrās.*

FIU ir ieviesusi IT lietu pārvaldības sistēmu. Ziņojumus par aizdomīgiem darījumiem kompetentās iestādes (piemēram, Iekšlietu ministrija, Prokuratūra, Valsts ieņēmumu dienests, Finanšu policija un Muitas pārvalde) *FIU* iesniedz elektroniski. Ja šādu datu apstrādē un analīzē rodas aizdomas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, terorisma finansēšanu vai citiem noziegumiem, *FIU* iesniedz kompetentajām iestādēm ziņojumu vai paziņojumu.

2021. gada janvārī *FIU* izveidoja elektronisku sistēmu to pasākumu rezultātu uzraudzībai, ko kompetentās iestādes veikušas pēc *FIU* ziņojuma vai paziņojuma iesniegšanas. Turklāt, lai gūtu pilnīgu priekšstatu par sistēmas efektivitāti un lietderību, *FIU* ikvienu ziņojumu vai paziņojumu, kas kompetentajām iestādēm iesniegts no 2017. gada sākuma, ievadīja lietu uzraudzības sistēmā.

g) *Nevajadzētu pieļaut iespēju sistemātiski iegūt pilsonību īpašu ekonomisku interešu gadījumā.*

Ziemeļmaķedonijas Likums par pilsonību ļauj iegūt pilsonību īpašu ekonomisku interešu gadījumā, pirms tam neizpildot nekādas uzturēšanās prasības. 2021. gada oktobrī, pamatojoties uz ekonomiskajām interesēm, pilsonību bija ieguvušas 115 personas, kas ir pieaugums salīdzinājumā ar

2020. gadu (līdz 2020. gada decembrim, pamatojoties uz ekonomiskajām interesēm, pilsonību bija ieguvušas 103 personas). Ņemot vērā to, ka Ziemeļmaķedonijas Likums par pilsonību ļauj iegūt pilsonību īpašu ekonomisku interešu gadījumā, pirms tam neizpildot nekādas uzturēšanās prasības, kā arī kopējo un sekmīgo pretendentu skaitu, migrācijas un drošības riski, kurus tas varētu radīt ES, tiek stingri pārraudzīti. Komisija ir vērsusi Ziemeļmaķedonijas uzmanību uz šiem riskiem. Sistemātiska pilsonības piešķiršana apmaiņā pret ieguldījumiem rada lielas bažas ES un var ietekmēt bezvīzu režīmu, jo to var izmantot, lai apietu īstermiņa vīzu procedūru un izvairītos no tajā paredzētās padziļinātās individuālo migrācijas un drošības risku izvērtēšanas. Komisijai ir šāds ieskaits: ja uzskata, ka šī likuma ieviešana rada paaugstinātu risku dalībvalstu iekšējai drošībai un sabiedriskajai kārtībai, bezvīzu režīmu var apturēt²¹.

3. Ieteikumi Ziemeļmaķedonijai

Ziemeļmaķedonija ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešami papildu centieni migrācijas pārvaldības, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanas un terorisma, korupcijas un organizētās noziedzības apkarošanas jomā, kā arī attiecībā uz pilsonības iegūšanu īpašu ekonomisku interešu gadījumā. Konkrētāk, jāveic turpmāki pasākumi šādos jautājumos:

- a) prioritārā kārtā jāsaskaņo Ziemeļmaķedonijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus;
- c) nevajadzētu pieļaut iespēju sistemātiski iegūt pilsonību īpašu ekonomisku interešu gadījumā;
- d) jāpieņem atjauninātas stratēģijas terorisma apkarošanai un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai un apkarošanai un jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā;
- e) jāturpina centieni novērst un apkarot korupciju un organizēto noziedzību: i) uzlabojot rezultātus attiecībā uz galīgajiem notiesājošajiem spriedumiem augsta līmeņa korupcijas lietās, arī konfiscējot noziedzīgi iegūtus līdzekļus; ii) uzlabojot rezultātus, kas gūti organizētās noziedzības un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas izmeklēšanā un ar tām saistītā kriminālvajāšanā un notiesājošu spriedumu paskaidrošanā; iii) vairāk piedaloties ar tā paša reģiona valstīm un dalībvalstīm koordinētā vai kopīgā izmeklēšanā un kriminālvajāšanā; un iv) pilnvērtīgi izmantojot Valsts organizētās noziedzības apkarošanas koordinācijas centru.

V. Serbija

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

²¹ Šajā sakarā sk. Padomes Lēmumu (ES) 2022/366 (2022. gada 3. marts) par to, lai daļēji apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu (OV L 69, 4.3.2022., 105. lpp.).

1.1 Darbības, kas veiktas migrācijas un patvēruma jomā un saistībā ar sadarbību atpakaļuzņemšanas jomā

Serbija 2021. gadā turpināja rīkoties robežu un migrācijas pārvaldības un patvēruma jomā. Dalībvalstis kopumā ziņoja par labu sadarbību ar Serbiju migrācijas un robežu pārvaldības, kā arī atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā. Robežkontroles tiesiskais regulējums lielā mērā ir saskaņots ar ES *acquis*. Serbija turpināja efektīvi īstenot integrētās robežu pārvaldības stratēģiju un tās rīcības plānu, vienlaikus piedzīvojot nopietnu migrācijas spiedienu tāpat kā citas Rietumbalkānu valstis. Tā turpināja īstenot ceļvedi patvēruma un uzņemšanas stiprināšanai saskaņā ar vienošanos, kas panākta ar ES Patvēruma aģentūru.

Sadarbība ar Eiropu bija regulāra daudzos līmeņos cīņā pret migrantu kontrabandu. Serbija piedalījās vairākās starptautiskās neatbilstīgas migrācijas un cilvēku tirdzniecības apkarošanas operācijās. Valstī tiek īstenota arī cilvēku tirdzniecības novēršanas un izbeigšanas stratēģija 2017.–2022. gadam, kurā galvenā uzmanība pievērsta sieviešu un bērnu aizsardzībai. Serbijas iestādes turpināja stiprināt savas spējas izmitināt un rūpēties par migrantiem īpašos Covid-19 pandēmijas apstākļos.

Statusa nolīgums starp *Frontex* un Serbiju²² stājās spēkā 2021. gada 1. maijā. *Frontex* sadarbības koordinators atrodas Belgradā (ar reģionālo mandātu, kas aptver Serbiju, Bosniju un Hercegovinu un Melnkalni). 2021. gada 16. jūnijā tika uzsākta *Frontex* un Serbijas kopīgā operācija ar mērķi kontrolēt neatbilstīgo imigrāciju, apkarot pārrobežu noziedzību un stiprināt sadarbību tiesībsardzības jomā. 2022. gada kopīgā operācija noris.

Viena dalībvalsts ziņoja par būtisku atpakaļuzņemšanas problēmu, balstoties uz atšķirīgu divpusējā nolīguma interpretāciju; noris sarunas, lai to atrisinātu. Cita dalībvalsts paziņoja par sadarbību cīņā pret neīstu/viltotu ceļošanas dokumentu izmantošanu. Turklāt vēl viena dalībvalsts ziņoja, ka ir likvidēti trīs Serbijas neatbilstīgās imigrācijas tīkli.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāpieņem Šengenas rīcības plāns un jānodrošina visu attiecīgo valdības līmeņa iestāžu pienācīga iesaiste.

2018. gada oktobrī sākās mērķsadarbības projekta “Šengenas rīcības plāna izstrāde” (*IPA 2014*) īstenošana; Ungārija un Lietuva bija Serbijas Iekšlietu ministrijas ārējie partneri. Projektā tika izvērtēts Serbijas tiesiskais regulējums un tā atbilstība Šengenas *acquis*, kā arī tika sekmēta valsts tiesību aktu saskaņošana ar Šengenas *acquis*. Rezultātā tika izveidots dokuments, ko var izmantot, lai pabeigtu pievienošanās Šengenas zonai rīcības plāna projektu. Šis projekts tika pabeigts 2021. gada decembrī.

b) Jāizstrādā un jāpieņem jauna integrētās robežu pārvaldības (IRP) stratēģija un rīcības plāns saskaņā ar jaunām IRP koncepcijām.

²² Statusa nolīgums starp Eiropas Savienību un Serbijas Republiku par darbībām, ko Serbijas Republikā veic Eiropas Robežu un krasta apsardzes aģentūra.

2021. gada 19. augustā tika izveidota īpaša darba grupa, kuras uzdevums bija izstrādāt 2022.–2027. gada integrētās robežu pārvaldības stratēģiju Serbijas Republikā. Noris stratēģijas un rīcības plāna pieņemšana.

c) *Informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.*

2021. gadā tika finansētas 34 programmas, lai veicinātu bēgļu, valsts iekšienē pārvietoto personu un atgriezušos personu izpratni par bezvīzu režīmu, kā arī viņu sociālo integrāciju un pieejamajiem mehānismiem viņu tiesību īstenošanai. Valdība finansēja vietējās iestādes atgriezušos personu vajadzību segšanai. Iekšlietu ministrija īsteno atgriezušos personu reintegrācijas stratēģiju un romu vīriešu un sievietes sociālās iekļaušanas stratēģiju Serbijas Republikā 2016.–2025. gadam.

d) *Vēl labāk jāaskaņo Serbijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.*

Serbijas vīzu politika nav saskaņota ar to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem ir vajadzīga vīza, lai īstermiņā uzturētos ES. Turpmāk uzskaitīto valstu valstspiederīgie, kuriem ir nepieciešama vīza ES, var ieceļot Serbijā bez vīzas: Armēnija, Azerbaidžāna, Bahreina, Baltkrievija, Bolīvija, Ķīna, Kuba, Gvineja-Bisava, Indija, Indonēzija, Jamaika, Kirgizstāna, Kuveita, Kazahstāna, Mongolija, Omāna, Katara, Krievija, Surinama un Turcija.

Nesaskaņotība ar ES vīzu politiku arvien vairāk izraisa neatbilstīgas plūsmas Rietumbalkānu maršrutā, negatīvi ietekmējot Serbijas migrācijas un robežu pārvaldības sistēmas īstenošanu, un šis jautājums būtu jārisina kā prioritārs. Pierādījumi 2022. gada pirmajos mēnešos jo īpaši norāda uz to, ka Burundi, Tunisijas, Indijas, Kubas un Turcijas valstspiederīgie no Serbijas veica neatbilstīgus braucienus uz dalībvalstīm Rietumbalkānu migrācijas maršrutā. Trešo valstu vīzu politika var būtiski ietekmēt neatbilstīgas migrācijas plūsmas uz ES. Tādējādi vīzu politikas saskaņošana ar ES nodrošina, ka labi darbojas šo partneru bezvīzu režīms ar Eiropas Savienību. Serbija 2022. gada 20. oktobrī informēja Komisiju par to, ka tā ir pieņēmusi lēmumu, ar ko nosaka vīzas prasību Burundi²³ un Tunisijas²⁴ valstspiederīgajiem saskaņā ar Serbijas saistībām augstākajā politiskajā līmenī pret Komisiju. Serbija ir apņēmusies turpināt saskaņošanu ar to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem ir vajadzīga īstermiņa uzturēšanās vīza ES, konkrēti līdz 2022. gada beigām nosakot vīzas prasību Indijas valstspiederīgajiem. Komisija sagaida turpmāku vīzu saskaņošanu saskaņā ar šīm saistībām un gaida sīkāku informāciju no Serbijas par veicamajiem pasākumiem un to efektīvu īstenošanu. Saistībā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu un saskaņā ar Vīzu regulas 8. pantu Komisija pastāvīgi uzraudzīs un novērtēs Serbijas rīcību virzībā uz vīzu saskaņošanu ar ES.

1.2 Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

²³ Lēmums stājās spēkā 2022. gada 22. oktobrī.

²⁴ Lēmums stājās spēkā 2022. gada 20. novembrī.

2021. gadā Serbijas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 3390 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 22 % vairāk nekā 2020. gadā (2780). Atzišanas rādītājs paaugstinājās no 4 % 2020. gadā līdz 6 % 2021. gadā.

Serbijas valstspiederīgo neatbilstīgas ES ārējās robežas šķērsošanas gadījumu skaits pieauga par 28 % — no 21 gadījuma 2020. gadā līdz 37 gadījumiem 2021. gadā. Atklāto to Serbijas valstspiederīgo skaits, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, samazinājās par 12 % (no 16 355 personām 2020. gadā līdz 14 430 personām 2021. gadā). Tomēr 2021. gadā pēc perioda ar pastāvīgu samazināšanos kopš 2018. gada to Serbijas valstspiederīgo skaits, kuriem ir atteikta ieceļošana, pieauga par 15 % (8265 personas 2021. gadā salīdzinājumā ar 7210 personām 2020. gadā).

2021. gadā salīdzinājumā ar 2020. gadu samazinājās gan Serbijas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits (par 10 %, t. i., no 6265 personām 2020. gadā līdz 5650 personām 2021. gadā), gan atgrieztu personu skaits (par 15 %, t. i., no 3540 personām 2020. gadā līdz 3020 personām 2021. gadā). *Frontex* ziņo, ka vispārējā pieredze Serbijā īstenotās ar atgriešanu saistītās darbībās kopumā bijusi laba.

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

Serbija turpināja cīņu pret organizēto noziedzību (ieskaitot narkotiku un cilvēku tirdzniecību), cīņu pret terorismu, darbu pie korupcijas novēršanas un tiesu iestāžu sadarbības krimināllietās. Dalībvalstis ziņo, ka sadarbība ar Serbiju drošības jomā kopumā ir laba. Serbija turpināja sadarboties ar Eiropolu un *Eurojust* un iesaistījās kopīgās darbībās ar vairākām dalībvalstīm. Drošais sakaru kanāls *SIENA* darbojas un tiek regulāri izmantots. Sadarbība starp Serbiju un *CEPOL* ir spēcīga.

Konstitucionālās reformas pirmais posms ar mērķi stiprināt tiesu neatkarību tika veiksmīgi pabeigts 2021. gada februārī, parlamentā izsludinot konstitūcijas grozījumus. Īstenošanas tiesību aktiem, kurus plānots pieņemt līdz 2023. gada februārim, būs svarīga loma, lai stiprinātu garantijas pret iespējamu politisko ietekmi uz tiesu sistēmu.

2021. gadā Serbija pastiprināja operācijas pret organizēto noziedzību pēc aktivitāšu samazinājuma 2020. gadā Covid-19 pandēmijas dēļ. Īpašas pūles tika veltītas narkotiku kontrabandas un ieroču nelikumīgas ražošanas un tirdzniecības apkarošanai. Daudzas operatīvās darbības tika īstenotas sadarbībā ar Eiropolu; Serbijas policija piedalījās arī daudzos analītiskajos *EMPACT* projektos. Serbija ziņoja par īpaši ciešu sadarbību ar vienu dalībvalsti, un tā tika īstenota, lai uzlabotu starptautisko sadarbību noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskācijas jomā. 2021. gada otrajā pusē tika uzsākti priekšdarbi grozījumu veikšanai Kriminālkodeksā, galveno uzmanību pievēršot organizētajai noziedzībai, jo īpaši nelegālas ieroču izgatavošanas un kontrabandas novēršanai.

Tomēr joprojām pastāv vairākas nozīmīgas problēmas. ES joprojām aktīvi darbojas noziedzīgie tīkli, kuru izcelsmes valsts ir Serbija vai kuri ir ar to saistīti. To noziedzīgās darbības ir dažādas un ietver organizēto noziedzību pret īpašumu (zādzības ar iekļūšanu, ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem saistīti noziegumi, laupīšanas), migrantu kontrabandu, noziegumus, kas iespējami tikai kibertelpā, krāpšanu bezskaidras naudas maksājumos, nelegālās tabakas ražošanu un kontrabandu, kā arī narkotiku (īpaši kokaīna un heroīna) kontrabandu²⁵. Serbija ir galvenā migrantu kontrabandas

²⁵ Dalībvalstu ieguldījums ES 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā.

tranzītvalsts Rietumbalkānu maršrutā, tāpēc serbu kontrabandisti aktīvi iesaistās neatbilstīgo migrantu pārvadāšanā visā reģionā. Vairākās dalībvalstīs Serbijas cilvēku tirdzniecības tīkli izmanto upurus, tostarp nepilngadīgos, jo īpaši iesaistot darbaspēka ekspluatācijā un piespiedu noziegumu izdarīšanā. Cīņā pret terorismu Serbija par savu lielāko drošības izaicinājumu uzskata ārvalstu kaujinieku teroristu atgriešanos.

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāuzlabo rezultāti attiecībā uz izmeklēšanu, apsūdzībām un galīgiem notiesājošiem spriedumiem augsta līmeņa korupcijas lietās, tostarp attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanu un konfiscēšanu.

Serbija ir veikusi izmaiņas, lai uzlabotu tās rezultātu izmērīšanu attiecībā uz izmeklēšanu, kriminālvajāšanām un galīgajiem notiesājošajiem spriedumiem augsta līmeņa korupcijas lietās, tostarp attiecībā uz noziedzīgi iegūtu līdzekļu izņemšanu un konfiscēšanu.

Augsta līmeņa korupcijas lietās 2021. gadā, salīdzinot ar 2020. gadu, bija neliels apsūdzību un galīgo notiesājošo spriedumu skaita pieaugums.

Pamatojoties uz Organizētās noziedzības prokuratūras apsūdzībām, tiesas 2021. gadā pirmajā instancē spriedumus pasludināja 10 personām (2020. gadā — 22). Galīgie notiesājošie spriedumi tika pieņemti attiecībā uz 19 personām (salīdzinājumā ar 11 personām 2020. gadā). Organizētās noziedzības prokuratūra uzdeva sākt izmeklēšanu par 22 personām un cēla 22 apsūdzības (2020. gadā — 19). Tāpat kā 2020. gadā, nebija nevienas lietas ar līdzekļu konfiskāciju (2019. gadā — 3). Serbijai ir jāgūst pārliecinoši rezultāti līdzekļu konfiskācijā korupcijas lietās.

Speciālās korupcijas apkarošanas nodaļas augstākā līmeņa prokuratūrās 2021. gadā saņēma 3035 krimināltiesiskas sūdzības (2020. gadā — 2936). Tās uzdeva veikt 270 izmeklēšanas un uzsāka paralēlu finanšu izmeklēšanu pret 67 personām (salīdzinājumā ar 23 personām 2020. gadā). Kopumā tika celtas 540 apsūdzības (2020. gadā — 470). Tiesas pirmajā instancē tika pieņemti spriedumi pret 271 personu, pamatojoties uz šo nodaļu celtajām apsūdzībām (2020. gadā — 230). Galīgie notiesājošie spriedumi tika pieņemti attiecībā uz 255 personām (salīdzinājumā ar 195 personām 2020. gadā).

2021. gadā vispārējās jurisdikcijas prokuratūras (nespecializētās nodaļas) izdeva 29 rīkojumus veikt korupcijas un ekonomisko noziegumu izmeklēšanu (2020. gadā — 22) un cēla mazāk apsūdzību nekā 2020. gadā, jo lietas pakāpeniski tika pārceltas uz specializētajām nodaļām (2021. gadā — 63 apsūdzības salīdzinājumā ar 136 apsūdzībām 2020. gadā). Tiesas pirmajā instancē notiesāja 132 personas, savukārt pēdējā instancē — 80 personas. Līdzekļu galīgā konfiskācija tika veikta tikai vienā gadījumā (2020. gadā — 3).

b) Jāpieņem jauna korupcijas apkarošanas stratēģija, kuru balsta ticams un reālistisks rīcības plāns, kā arī iedarbīgs koordinācijas mehānisms.

Ņemot vērā, ka valsts pretkorupcijas stratēģija 2013.–2018. gadam ir noslēgusies, Serbijai ir jāpieņem un jāsaņem īstenot jaunu stratēģiju, kuras pamatā būtu reālistisks rīcības plāns un iedarbīgs koordinācijas mehānisms. Tomēr šīs jaunās stratēģijas un rīcības plāna izstrāde joprojām noris.

Attiecībā uz nozarēm, kuras ir īpaši neaizsargātas pret korupciju, Serbija 2021. gada septembrī pieņēma operatīvo plānu korupcijas novēršanai īpaša riska jomās.

Visbeidzot, Izglītības ministrija 2021. gada oktobrī pieņēma konkrētu darbības plānu korupcijas apkarošanai izglītības jomā, savukārt Veselības ministrija 2021. gada decembrī pieņēma plānu cīņai pret korupciju veselības nozarē. Abus plānus paredzēts īstenot 2022. gadā.

c) Jāturpina īstenot kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā.

Saskaņā ar kopīgā rīcības plāna 1. mērķi 2021. gada decembrī valdība nozīmēja iekšlietu ministru par valsts koordinatoru terorisma novēršanas un apkarošanas jautājumos. Pastāv Valsts koordinācijas iestāde, kuras uzdevums ir koordinēt terorisma novēršanu un apkarošanu.

Atbilstīgi 2. mērķim valdība turpināja īstenot rīcības plānu, lai identificētu atgrieztos Serbijas valstspiederīgos kaujiniekus teroristus, kad viņi šķērso valsts robežu.

d) Jāpastiprina centieni tādas visu veidu radikalizācijas novēršanā, kura noved pie vardarbīga ekstrēmisma un terorisma, arī vardarbīga labējā ekstrēmisma.

Serbija turpina centienus šajā jomā. 2021. gadā platforma *SIENA* tika intensīvi izmantota. No 2021. gada aprīļa līdz maijam Serbija kopā ar Eiropolu mērķtiecīgi strādāja ar ekstrēmistu saturu tiešsaistē. Čehija paziņoja par sadarbību ar Serbiju cīņā pret viltus ziņām, lai stiprinātu žurnālistu un vēlēšanu novērotāju spēju cīnīties ar dezinformāciju un propagandu.

3. Ieteikumi Serbijai

Serbija ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešami turpmāki centieni attiecībā uz vīzu politiku, robežu pārvaldību, cīņu pret korupciju un organizēto noziedzību, kā arī visu veidu vardarbīga ekstrēmisma novēršanu un apkarošanu. Konkrētāk, jāveic turpmāki pasākumi šādos jautājumos:

- a) jāpieņem jauna integrētās robežu pārvaldības (IRP) stratēģija un rīcības plāns saskaņā ar jaunām IRP koncepcijām;
- b) jākontrolē saistību izpilde augstākajā politiskajā līmenī un prioritārā kārtā jāsaskaņo Serbijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- c) jāpieņem jauna korupcijas apkarošanas stratēģija, kam seko ticams un reālistisks rīcības plāns;
- d) jāuzlabo rezultāti cīņā pret organizēto noziedzību, tostarp narkotiku kontrabandu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, noziedzīgi iegūtu līdzekļu konfiskāciju un migrantu ekspluatāciju dalībvalstīs;
- e) jāturpina īstenot divpusējo nolīgumu saskaņā ar kopīgo rīcības plānu terorisma apkarošanai Rietumbalkānu reģionā, jo īpaši attiecībā uz cīņu pret terorisma finansēšanu (4. mērķis) un kritiskās infrastruktūras aizsardzību (5. mērķis); jāpieņem jauna stratēģija un rīcības plāns terorisma apkarošanai un vardarbīga ekstrēmisma novēršanai, kas aptver visus radikalizācijas un vardarbīga ekstrēmisma veidus (neatkarīgi no to politiskajiem, reliģiskajiem vai etniski nacionālistiskiem pamatcēloņiem), atbilstīgi ES politikai.

VI. Gruzija

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas, lai nodrošinātu, ka tiek nepārtraukti izpildīti vīzu režīma liberalizācijas kritēriji

Dalībvalstis apstiprināja, ka sadarbība ar Gruzijas iestādēm atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā joprojām ir laba. Spēcīgā atpakaļuzņemšanas lietu pārvaldības sistēma izrādījās īpaši noderīga pandēmijas laikā. Izmantojot valsts reintegrācijas programmu, turpinājās centieni sekmēt atgriezušos personu profesionālo un sociālo reintegrāciju.

2021. gada 11. februārī tika parakstīta pārskatītā darba vienošanās starp *Frontex* un Gruziju²⁶. Padziļināti sadarbojoties ar *Frontex*, Gruzija piedalās kopīgās operācijās un savākšanas atgriešanas operācijās. Vairāk *Frontex* darbinieku ir nosūtīti darbam Gruzijas starptautiskajās lidostās, un Gruzijas policisti ir nosūtīti strādāt attiecīgo dalībvalstu lidostās.

Gruzija piemēro jauno migrācijas stratēģiju 2021.–2030. gadam un ar to saistīto rīcības plānu 2022. gadam. 2021. gadā Gruzija kļuva par novērotāju Eiropas migrācijas tīklā. 2021. gada augustā tika pieņemts jauns rīcības plāns bezvalstniecības gadījumu samazināšanai.

Pēdējās integrētās robežu pārvaldības stratēģijas un attiecīgā rīcības plāna termiņš beidzās 2018. gadā. Jauna stratēģija un rīcības plāns vēl nav apstiprināti: jaunais paredzamais apstiprināšanas datums ir 2022. gada rudens. Turpinājās centieni stiprināt robežu drošību un drošumu, izmantojot jaunu infrastruktūru un papildu aprīkojumu, pastiprinot sauszemes, gaisa un jūras spējas.

Gruzija regulāri gan operatīvi, gan analītiski sadarbojas ar Eiropolu, cita starpā migrantu kontrabandas jomā. Lai vērstos pret šajā aktivitātē iesaistītajiem noziedzīgajiem tīkliem, valstij ir divpusēja sadarbība ar dalībvalstīm, arī izmantojot plašu policijas atašeju tīklu.

Gruzija ziņoja, ka tā apmainās ar Interpolu ar informāciju par nozaudētām un nozagtām pasēm. Nebiometrisku pasu izmantošana tiks pakāpeniski izbeigta līdz 2024. gada 31. decembrim, un, sākot ar šo datumu, neviens nebiometriskais dokuments vairs nebūs derīgs. Līdz 2022. gada 1. janvārim atlikušais derīgo nebiometrisku pasu skaits bija 12 371.

Viena dalībvalsts ziņoja par sadarbību ar Gruziju dokumentu viltošanas apkarošanā. Ar citu dalībvalsti parakstīts divpusējs līgums cīņai pret neatbilstīgo imigrāciju.

1.2. Darbības, kas veiktas, lai izpildītu *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu* sniegtos ieteikumus migrācijas jomā

a) Jāturpina proaktīvi risināt jautājumu par nepamatotiem patvēruma pieteikumiem dalībvalstīs; informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.

Gruzija ir pielikusi ievērojamas pūles ar nepamatotiem patvēruma pieteikumiem dalībvalstīs saistīto jautājumu risināšanā. Kopš 2021. gada 1. janvāra 2202 pilsoņiem ticis liegts izceļot no valsts, pamatojoties uz tiesību aktiem, kas ļauj iestādēm novērst izceļošanu uz dalībvalstīm, ja nav izpildīti pamatnosacījumi (iztikas līdzekļi utt.). Personas, kas palīdz Gruzijas valstspiederīgajiem, kuri

²⁶ <https://frontex.europa.eu/media-centre/news/news-release/frontex-renews-working-arrangement-with-georgia-e0212v#:~:text=Under%20the%20revised%20arrangement%2C%20Frontex,of%20border%20management%20and%20return.>

uzturas ārzemēs nelegāli, var tikt sauktas pie atbildības, lai gan varas iestādes atzīst, ka šīs procedūras īstenot nav viegli.

Gruzija arī īstenoja mērķētas informācijas / izpratnes veicināšanas kampaņas par ceļošanas un uzturēšanās nosacījumiem ES.

b) Vēl labāk jāaskaņo Gruzijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.

Gruzijas vīzu politika nav saskaņota ar to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem ir vajadzīga vīza, lai īstermiņā uzturētos ES. Turpmāk uzskaitīto valstu valstspiederīgie, kuriem ir nepieciešama vīza ES, var ieceļot Gruzijā bez vīzas: Salvadora, Ekvadora, Irāna, Jordānija, Kazahstāna, Kuveita, Kirgizstāna, Libāna, Omāna, Katara, Krievija, Saūda Arābija, Dienvidāfrika, Tadžikistāna, Taizeme, Turcija, Turkmenistāna un Uzbekistāna. Šajā sakarā 2021. gadā Gruzija nav panākusi nekādu progresu.

1.3. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā dalībvalstīs tika iesniegti 14 600 starptautiskās aizsardzības pieteikumu, kas ir par 69 % vairāk nekā 2020. gadā (8650). Atzīšanas rādītājs nedaudz pazeminājās — no 4,3 % 2020. gadā līdz 4,9 % 2021. gadā.

2021. gadā Gruzijas valstspiederīgo neatbilstīgas dalībvalstu robežšķērsošanas gadījumu skaits bija 30, kas ir identiski 2020. gadam. 2021. gadā atklāto to Gruzijas valstspiederīgo skaits, kas dalībvalstīs uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 28 % (no 10 165 personām 2020. gadā līdz 13 000 personām 2021. gadā). Atbilstīgi šai pieaugošajai tendencei Gruzijas valstspiederīgajiem izdoto ieceļošanas atteikumu skaits palielinājās par 50 % — no 2065 atteikumiem 2020. gadā līdz 3105 atteikumiem 2021. gadā.

2021. gadā Gruzijas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas lēmumu skaits samazinājās par 13 % (10 595 lēmumi 2021. gadā salīdzinājumā ar 12 120 lēmumiem 2020. gadā), kā arī samazinājās atgriežamo personu skaits (5495 personas 2021. gadā salīdzinājumā ar 6330 personām 2020. gadā). Tomēr *Frontex* ziņo, ka ES atpakaļuzņemšanas nolīgums 2021. gadā ir īstenots apmierinoši. Vairākas dalībvalstis ziņo par labu sadarbību ar Gruziju, jo īpaši atgriešanas lidojumu izmantošanas jomā.

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

2.1. Darbības, kas veiktas, lai nodrošinātu, ka kritēriji tiek nepārtraukti izpildīti

Dalībvalstis ziņo, ka sadarbība ar Gruziju drošības jomā kopumā ir laba. Gruzija turpināja sadarboties ar Eiropu un *Eurojust* un iesaistījās kopīgās darbībās ar vairākām dalībvalstīm. Valsts regulāri sadarbojās ar ES līdzekļu atgūšanas birojiem, pieprasījumus izpildot noteiktajā termiņā.

Gruzija turpināja cīņu pret korupciju: 2021. gadā apsūdzības tika celtas pret 197 personām, tika notiesātas 117 personas, tostarp 7 augsta ranga amatpersonas. Tika pieliktas ievērojamas pūles specializētu prokuroru un finanšu izmeklētāju apmācībai, īpašu uzmanību pievēršot līdzekļu izsekošanas metodēm un iesaldēšanas un konfiskācijas procedūrām. 2021. gada 16. martā atbildība par korupcijas apkarošanas koordinēšanu no Tieslietu ministrijas tika nodota valdībai, un par visas politikas tiešo uzraugu kļuva premjerministrs. 2021. gada aprīlī Eiropas Padomes Pretkorupcijas

starpvalstu grupa (*GRECO*) publicēja ziņojumu, kurā apstiprināja, ka Gruzija lielā mērā ir īstenojusi tai 2017. gadā sniegtos ieteikumus korupcijas apkarošanai.

Gruzija turpināja cīņu pret organizēto noziedzību atbilstoši organizētās noziedzības apkarošanas valsts stratēģijai 2021.–2024. gadam un atbilstošajam rīcības plānam 2021.–2022. gadam. Jo īpaši tika pieliktas pūles kibernetiskās noziedzības, narkotiku kontrabandas un organizētās noziedzības izmantoto nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas shēmu apkarošanā; šīs darbības ietvēra biežu starptautisku sadarbību. Gruzija pabeidza iepriekšējās valsts stratēģijas par kaitīgu narkotiku lietošanu un tās rīcības plāna 2021.–2022. gadam piemērošanu. Jauno 2022.–2026. gada stratēģiju un 2022.–2023. gada rīcības plānu paredzēts pieņemt 2022. gadā. Pašlaik tiek īstenota 2021.–2026. gada valsts stratēģija narkomānijas novēršanai. Uz izlūkdatiem balstīta policijas stratēģija 2021.–2025. gadam tika pieņemta 2021. gada 11. jūlijā. 2021. gadā turpinājās spēju stiprināšana, lai apmācītu papildu speciālistus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas apkarošanai.

Gruzija aktīvi piedalās Eiropola īstenotajā projektā “Organizētās noziedzības apkarošana Austrumu partnerības reģionā”. Sadarbība ar *CEPOL* saglabājās intensīva, īpaši saistībā ar apmaiņas programmas pastiprināšanu: daudzi Gruzijas drošības un policijas darbinieki izmantoja prakses iespējas attiecīgajās dalībvalstu iestādēs.

Gruzija īsteno valsts stratēģiju un rīcības plānu cīņai pret terorismu. Valsts ir iesaistīta starptautiskos terorisma apkarošanas centienos un aktīvi piedalās Globālajā koalīcijā pret *Da'esh*. Gruzijā ir ieviests visaptverošs tiesiskais regulējums, ar ko terorisma finansēšanu atzīst par krimināli sodāmu.

Tomēr Gruzijas organizētās noziedzības tīkli joprojām ir vieni no visaktīvākajiem attiecībā uz organizēto noziedzību pret īpašumu visā ES, tostarp zādzības ar iekļūšanu, transportlīdzekļu un transportlīdzekļu daļu zādzības un organizētas zādzības veikalos. Gruzijas noziedzīgie tīkli ir iesaistīti arī neatbilstīgo migrantu kontrabandā no Turcijas uz ES.

2021. gada 30. decembrī parlaments sasteigtā procedūrā pieņēma tiesību aktu kopumu, ar kuru tika likvidēts Valsts inspektoru dienests, kas saņēma ES atbalstu. Valsts inspektors tika atbrīvots no amata, neievērojot standarta procedūru. Tas radīja bažas par Gruzijas datu aizsardzības iestādes neatkarības saglabāšanu, kas ir vīzu režīma liberalizācijas kritērijs. Valsts inspektora dienesta un valsts inspektora amata vietā ir izveidotas divas atsevišķas iestādes: Īpašās izmeklēšanas dienests un Fizisko personu datu aizsardzības dienests.

2.2. Darbības, kas veiktas, lai izpildītu Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu sniegtos ieteikumus

a) Jāuzlabo korupcijas apkarošanas iestāžu un tiesībsaizsardzības iestāžu efektivitāte, lai varētu labāk tikt galā ar augsta līmeņa korupcijas lietām; jānodrošina, ka visas šādas lietas tiek izmeklētas.

2021. gada 16. martā korupcijas apkarošanas koordinēšana no Tieslietu ministrijas tika nodota valdības administrācijas birojam (VAB) tieši premjerministra pakļautībā. 2021. gada 9. jūnijā VAB ietvaros tika izveidots Korupcijas novēršanas sekretariāts, lai pildītu Korupcijas novēršanas padomes sekretariāta funkcijas, izstrādātu jauno korupcijas novēršanas stratēģiju un tās rīcības plānus un uzraudzītu to izpildi.

2021. gadā saistībā ar korupciju tika uzsāktas 218 izmeklēšanas, kriminālvajāšanas ierosinātas 197 personām, savukārt notiesātas 117 personas. No 2021. gada kriminālvajāšanas un notiesājoša

sprieduma gadījumiem pie kriminālatbildības tika sauktas 14 augsta ranga amatpersonas, tostarp ministra vietnieks, rajona prokurora vietnieks, publisko tiesību juridiskās personas vadītājs un vadītāja vietnieks, gubernatori, gubernatoru vietnieki, mēra vietnieks un vietējo padomju locekļi (nozieguma izdarīšanas brīdī) un 7 personas tika notiesātas par korupciju. Tomēr ir jāpieliek vēl pūles cīņā pret augsta līmeņa korupciju, jo īpaši saistībā ar liela mēroga savtīgu interešu lomu un to ietekmi ekonomikā un politikā²⁷.

b) Jāpabeidz Augstākās tiesas reforma, panākot, ka tiesnešu atlases procedūra pilnīgi atbilst Venēcijas komisijas ieteikumiem un Eiropas standartiem; jāpabeidz kriminālvajāšanas sistēmas reforma, tostarp jānodala izmeklētāju un prokuroru pilnvaras.

Laikposmā no 2019. līdz 2021. gadam Augstākajā tiesā tika iecelti 28 tiesneši ar mūža pilnvaru termiņu. Šīs iecelšanas, kas veiktas, pirms tika novērstas esošās nepilnības nominācijas procesā, neatbilst EDSO / Demokrātisku iestāžu un cilvēktiesību biroja un Eiropas Padomes Venēcijas komisijas ieteikumiem. ES ir atkārtoti paudusi bažas²⁸ par šo procedūru, kas grauj tiesu neatkarību un sabiedrības uzticēšanos Gruzijas tiesu sistēmai.

2020. gada 30. septembrī un 2021. gada 1. aprīlī parlaments pieņēma grozījumus Augstākās tiesas tiesnešu atlases procesā. Tomēr vairāki Venēcijas komisijas ieteikumi tika ignorēti, un ir jāturpina darbs, lai Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūru pilnībā saskaņotu ar šiem ieteikumiem.

Komisija ar savu 2021. gada 7. oktobra lēmumu atcēla makrofinansiālās palīdzības otro maksājumu Gruzijai 75 miljonu EUR apmērā, jo īpaši tādēļ, ka nebija izpildīts nosacījums saistībā ar tiesu sistēmu, t. i., celt tiesu sistēmas neatkarību, pārskatatbildību un kvalitāti. Augstākās tiesas tiesnešu atlase tika veikta bez izmaiņām likumdošanā, kas bija nepieciešamas, lai nodrošinātu pilnīgu atbilstību visiem Venēcijas komisijas ieteikumiem. Procesā arī netika garantēta vienlīdzīga attieksme pret visiem kandidātiem. Turklāt netika pieņemti vairāki citi grozījumi, kuru mērķis bija palielināt tiesu sistēmas pārredzamību.

Grozījumi, kas skaidri nodala prokurora un izmeklētāja pilnvaras izmeklēšanas laikā, parlamentā tika iesniegti 2021. gada 24. novembrī; likumdošanas procedūra turpinās.

a) Jāpabeidz finanšu ziņu vākšanas vienības (FIU) darbības pilnveidošana, lai nodrošinātu, ka tā: i) spēj iegūt nepieciešamo informāciju no ziņojošajām struktūrām; un ii) var laikus piekļūt visai finansiālajai, administratīvajai un tiesībaizsardzības informācijai, kas tai nepieciešama pienācīgai savu funkciju izpildei.

Saskaņā ar Gruzijas sniegto un jaunākajā MONEYVAL ziņojumā²⁹ apstiprināto informāciju FIU darbības attīstīšana ir pabeigta. Tomēr citu trūkumu dēļ šajā pašā ziņojumā Gruzijas FIU sniegums kopumā ir novērtēts kā tikai daļēji atbilstīgs ieteikumiem.

b) Jāturpina centieni novērst organizēto noziedzību un cīnīties pret to, īpaši pret nelikumīgās darbībās iegūto līdzekļu legalizēšanu.

Gruzija turpināja cīņu pret organizēto noziedzību atbilstoši valsts stratēģijai šajā jomā un atbilstošajiem rīcības plāniem. Gruzijas sadarbības koordinators Eiropolā cieši sadarbojās ar Eiropas

²⁷ Sk. Komisijas atzinumu par Gruzijas pieteikumu dalībai Eiropas Savienībā, COM(2022) 405 final.

²⁸ https://www.eeas.europa.eu/eeas/georgia-statement-spokesperson-appointment-supreme-court-judges_en

²⁹ <https://rm.coe.int/moneyval-2020-20-5th-round-mer-georgia/1680a03271>

Smagās un organizētās noziedzības centra komandām. Tika stiprināta arī divpusējā sadarbība, tostarp rīcība, izmantojot divpusējus nolīgumus un policijas atašeju tīklu 11 dalībvalstīs, īpašu uzmanību pievēršot nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanai.

2021. gadā Gruzijas sadarbības prokurors darbam *Eurojust* reģistrēja 2 jaunas lietas, savukārt *Eurojust* valstu locekļi attiecībā uz Gruziju reģistrēja 21 jaunu lietu. Šīs lietas galvenokārt attiecas uz korupciju, migrantu kontrabandu, krāpšanu un viltošanu, kā arī nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu. 2021. gadā Gruzija parakstīja jaunu kopīgās izmeklēšanas grupas nolīgumu lietās, kuras atbalsta *Eurojust*.

Neraugoties uz iepriekš minētajiem pasākumiem, ES joprojām aktīvi darbojas noziedzīgie tīkli, kuru izcelsmes valsts ir Gruzija vai kuri ir ar to saistīti. To noziedzīgās darbības ir dažādas un ietver organizēto noziedzību pret īpašumu (zādzības ar iekļūšanu, ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem saistīti noziegumi, laupīšanas), migrantu kontrabandu un narkotiku (jo īpaši heroīna) kontrabandu³⁰.

c) Jāturpina centieni pilnīgi saskaņot valsts tiesību aktus ar ES *acquis* par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un terorisma finansēšanas apkarošanu.

2021. gadā Gruzija pielika pūles, lai labāk saskaņotu savus tiesību aktus nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas apkarošanas jomā ar ES tiesību aktiem. Tas ļāva Gruzijas iestādēm rīkoties saistībā ar Apvienoto Nāciju Organizācijas Sankciju komitejas sarakstiem, tiklīdz tie tika publicēti. Vēl viena likumdošanas izmaiņa ļaus *FMS* (Gruzijas *FIU*) sniegt vairāk konfidenciālu informāciju vairākām valstu iestādēm (tostarp Finanšu ministrijai) nekā līdz šim par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas noziegumiem. Turpinās likumdošanas procedūra šo grozījumu apstiprināšanai.

3. Ieteikumi Gruzijai

Kopumā Gruzija turpina izpildīt vīzu režīma liberalizācijas kritērijus un ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešami papildu centieni vīzu politikā un cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un organizēto noziedzību. Konkrētāk, jāveic turpmāki pasākumi šādos jautājumos:

- a) jāsaskaņo Gruzijas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina risināt jautājumu par nepamatotiem patvēruma pieteikumiem dalībvalstīs; informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus;
- c) jāpalielina centieni korupcijas apkarošanā, jo īpaši saistībā ar liela mēroga savtīgu interešu lomu un to ietekmi ekonomikā un politikā, jo īpaši stiprinot korupcijas novēršanas iestāžu neatkarību un koordināciju, kā arī nodrošinot tās ar nepieciešamajiem resursiem;
- d) jāpabeidz centieni pilnīgi saskaņot valsts tiesību aktus ar ES *acquis* par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un terorisma finansēšanas apkarošanu;

³⁰ Dalībvalstu ieguldījums ES 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā.

- e) jāpastiprina centieni cīņā pret organizēto noziedzību, jo īpaši tīkliem, kas saistīti ar ES teritorijā īstenotām operācijām;
- f) pilnībā jāaskaņo Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas procedūra ar Venēcijas komisijas ieteikumiem un jāpieņem un jāīsteno tiesību akti, pēc kuriem izvērtē Augstākās tiesas tiesnešu godaprātu un sniegumu;
- g) jānodrošina datu aizsardzības iestādes neatkarība.

VII. Moldovas Republika

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

2021. gadā dalībvalstis ziņoja par kopumā labu sadarbību ar Moldovas Republiku (turpmāk “Moldova”) migrācijas un robežu pārvaldības, tostarp atpakaļuzņemšanas, jomā. Tika ziņots par dažiem jautājumiem saistībā ar trešo valstu valstspiederīgo atgriešanu, jo īpaši tādu, kas ir precējušies ar Moldovas valstspiederīgajiem, taču tie attiecās uz ļoti ierobežotu gadījumu skaitu. Tika ziņots arī par administratīvu aizkavēšanos no Moldovas puses atpakaļuzņemšanas pieprasījumu izskatīšanā. Četras dalībvalstis (Francija, Vācija, Latvija un Lietuva) ziņoja par divpusējām operatīvajām darbībām un projektiem ar šo valsti migrācijas un robežu pārvaldības jomā.

Moldova turpināja centienus uzlabot robežu pārvaldību un migrācijas sistēmas, ieguldot infrastruktūrā, programmatūrā un apmācībā. Valsts arī piedalās sadarbības plānā, kas noslēgts starp *Frontex* un Moldovas robežsardzi. 2021. gada decembrī plāns tika pagarināts 2022.–2024. gadam.

ES robežu palīdzības misija Moldovā un Ukrainā (*EUBAM*) nekavējoties no 2022. gada 24. februāra pārorientēja savu darbu, lai palīdzētu no Ukrainas pārvietoto personu pārvaldībā. Pasākumi ietver konsultācijas par plūsmu racionalizēšanu, palīdzību neaizsargātiem migrantiem, informācijas sniegšanu par robežkontroles pamatprocedūrām, kas jāievēro iecerēšanai, un palīdzību humānās palīdzības muietošanā. 2. jūnijā tika parakstīts jauns saprašanās memorands starp Komisiju, Ukrainu un Moldovu³¹, kas paredz iespēju *EUBAM* izmantot izpildvaras robežkontrolē, ja to pieprasa kāda no valstīm. *EUBAM* pilnībā sadarbojas ar *Frontex* darbiniekiem, lai aptvertu galvenās robežšķērsošanas vietas.

Attiecībā uz dokumentu drošību Moldova tagad izsniedz tikai biometriskās pases, kas atbilst *ICAO* prasībām. *ICAO* prasībām neatbilstīgo pasu pakāpeniska izņemšana no apgrozības tika pabeigta 2021. gada 1. janvārī. Moldova turpināja intensīvi apmācīt darbiniekus, kuri strādā ar pasēm. Sadarbība ar Interpolu attiecībā uz nozaudētām un nozagtām pasēm ir regulāra un sistemātiska.

2021. gadā Moldova kļuva par novērotāju Eiropas migrācijas tīklā.

1.1. Darbības, kas veiktas, lai izpildītu *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu* sniegtos ieteikumus migrācijas jomā

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

³¹ <https://eubam.org/newsroom/the-eu-steps-up-support-to-border-management-on-the-moldova-ukraine-border/>

- a) Turpināt informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu pielāgot attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.*

Ceļošana uz ES bezvīzu režīmā regulāri tiek aplūkota informatīvajās kampaņās par vispārējiem Eiropas integrācijas jautājumiem. Mērķētāks pasākums 2021. gadā bija pārskatītā izdevuma par pārvietošanās brīvību ES publicēšana Moldovas valstspiederīgajiem. Tiek īstenotas īpaši pielāgotas kampaņas neaizsargātu minoritāšu vidū, izmantojot kopienas mediatorus.

- b) Vēl labāk saskaņot Moldovas vīzu politiku ar ES sarakstiem, kur uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.*

Moldovas vīzu politika nav saskaņota ar to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem ir vajadzīga vīza, lai īstermiņā uzturētos ES. Turpmāk uzskaitīto valstu valstspiederīgie, kuriem ir nepieciešama vīza ES, var ieceļot Moldovā bez vīzas: Armēnija, Azerbaidžāna, Baltkrievija, Kuba, Salvadora, Ekvadora, Kazahstāna, Kirgizstāna, Krievija, Tadžikistāna, Turcija un Uzbekistāna. 2021. gadā nebija būtisku notikumu šajā sakarā.

1.2. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā Moldovas valstspiederīgie dalībvalstīs iesniedza 7885 starptautiskās aizsardzības pieteikumus, kas ir par 63 % vairāk nekā 2020. gadā (4830). Atzīšanas rādītājs 2021. gadā bija 1,0 %, nemainīgs salīdzinājumā ar 2020. gadu.

2021. gadā to gadījumu skaits, kad Moldovas valstspiederīgie centušies neatbilstīgi šķērsot ES ārējās robežas, saglabājās ļoti mazs (21) un mazāks nekā 2020. gadā (34). Atklāto to Moldovas valstspiederīgo skaits, kas uzturas neatbilstīgi, palielinājās par 71 % — no 24 610 personām 2020. gadā līdz 42 150 personām 2021. gadā. 2021. gadā to Moldovas valstspiederīgo skaits, kuriem tika atteikta ieceļošana dalībvalstīs, bija 9065, kas ir par 11 % mazāk nekā 2020. gadā, kad tika sasniegts lielākais reģistrētais šīs valstspiederības gadījumu skaits (10 150).

2021. gadā Moldovas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas rīkojumu skaits palielinājās par 17 % (no 6765 rīkojumiem 2020. gadā līdz 7935 rīkojumiem 2021. gadā). Tomēr atgriešanas gadījumu skaits bija par 14 % mazāks nekā 2020. gadā (2021. gadā — 2785 salīdzinājumā ar 3240 gadījumiem 2020. gadā). Tomēr dalībvalstis ziņo, ka sadarbība Moldovas valstspiederīgo atpakaļuzņemšanā ir laba, un *Frontex* ziņo, ka atgriešanas operācijas norit bez aizķeršanās.

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

2021. gadā Moldova turpināja sadarbīties ar vairākām dalībvalstīm drošības jomā.

Moldova turpināja īstenot 2020.–2027. gada valsts narkotiku apkarošanas stratēģiju, 2020.–2025. gada stratēģiju nelikumīgi iegūto līdzekļu legalizēšanas / terorisma finansēšanas novēršanai un 2018.–2023. gada valsts stratēģiju cilvēku tirdzniecības novēršanai un apkarošanai. Pēdējās minētās stratēģijas mērķis ir uzlabot pakalpojumus cilvēku tirdzniecības upuriem un mazāk aizsargātām grupām (tostarp migrantiem un patvēruma meklētājiem), kā arī izmeklētāju, prokuroru un tiesnešu sistemātisku apmācību darbam ar cilvēku tirdzniecības lietām. Taču valsts stratēģijas organizētās

noziedzības apkarošanai termiņš beidzās 2019. gadā; jaunā stratēģija un to pavadošais rīcības plāns joprojām nav pieņemti.

Ar korupcijas apkarošanu joprojām nodarbojās Valsts Korupcijas novēršanas centrs sadarbībā ar Korupcijas novēršanas prokuratūru (Ģenerālprokuratūras specializēta nodaļa).

Moldova ir veikusi lielus ieguldījumus politikas reformās cīņā pret organizēto noziedzību un nelikumīgām finanšu plūsmām. 2021. gadā veikta izmeklēšana 18 organizētām noziedzīgām grupām un arestēti 44 grupu dalībnieki. Moldova tiek uzskatīta par uzticamu partneri cīņā pret organizēto noziedzību, jo īpaši kibernetizēto (piemēram, izmeklējot krāpšanu/izspiešanu tiešsaistē, izskaužot bērnu seksuālo izmantošanu tiešsaistē). Valdība un parlaments sagatavoja likumu grozījumu kopumu par noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanu, atgūšanu un konfiskāciju, lai uzlabotu Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas aģentūras (specializēta autonoma apakšnodaļa, kas kopš 2018. gada darbojas Nacionālajā korupcijas novēršanas centrā) darbības efektivitāti. Tomēr likumdošanas process joprojām turpinās.

ES joprojām aktīvi darbojas noziedzīgie tīkli, kuru izcelsmes valsts ir Moldova vai kuri ir ar to saistīti. To noziedzīgās darbības ir dažādas un ietver organizēto noziedzību pret īpašumu (zādzības ar iekļūšanu, ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem saistīti noziegumi, laupīšanas), migrantu kontrabandu, noziegumus, kas iespējami tikai kibertelpā, krāpšanu bezskaidras naudas maksājumos, nelegālās tabakas ražošanu un kontrabandu, kā arī narkotiku kontrabandu³².

Komisija turpmāk norādītos ieteikumus sniedza savā *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*.

a) Jāpieņem tiesu sistēmas reformu stratēģija un rīcības plāns.

Jaunā 2022.–2025. gada stratēģija tieslietu nozares neatkarības un godprātības nodrošināšanai un to pavadošais rīcības plāns tika pieņemti 2021. gada 6. decembrī.

b) Jāpieņem ar tiesu sistēmu saistītie konstitūcijas grozījumi saskaņā ar Venēcijas komisijas ieteikumiem.

Parlaments 2021. gada 23. septembrī pieņēma ar tiesu sistēmu saistītos konstitūcijas grozījumus, kuri stājās spēkā 2022. gada 1. aprīlī. Grozījumi būtiski uzlabo tiesisko regulējumu attiecībā tiesu un tiesu administrācijas neatkarību, pārskatatbildību un efektivitāti atbilstoši Eiropas Padomes ieteikumiem. Jo īpaši ar grozījumiem Tiesnešu augstākās padomes sastāvs tiek saskaņots ar ieteikumiem, izslēdzot *ex officio* dalību un pārskatot padomes sabiedrības pārstāvju iecelšanas procesu. Tādējādi tiek stiprināta valsts prezidenta loma tiesnešu iecelšanā, tiesnešu funkcionālās imunitātes regulējums konstitucionālā līmenī un Augstākās tiesas tiesnešu iecelšanas kārtības maiņa nolūkā mazināt politizācijas riskus.

c) Jānodrošina, ka tiesu sistēmas darbinieki tiek iecelti atbilstoši tādām atlases procesam, kurš ir balstīts uz nopelniem un ir pārredzams un kurā tiek labi pamatota iecelšana vai noraidīšana, atsaucoties uz kompetences un godprātības kritērijiem.

Moldovā ir spēkā visaptveroši tiesību akti, kas regulē tiesnešu iecelšanu amatā. Galvenās tiesnešu atlases procesā iesaistītās iestādes ir Tiesnešu atlases un karjeras kolēģija un Tiesnešu augstākā

³² Dalībvalstu ieguldījums ES 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā.

padome. Nacionālais korupcijas novēršanas centrs veic kandidātu pārbaudi, pārbaudot īpašuma/interesu deklarācijas, kā arī Valsts godprātības iestādes izziņas un pārbaudot ziņas par sodāmību.

Atlases procesa pārredzamība tiek nodrošināta, publicējot paziņojumus par konkursa izsludināšanu, informāciju par kandidātiem un konkursu rezultātiem. Tomēr tiesnešu un prokuroru amatā iecelšanas un paaugstināšanas sistēma pēc sākotnējās apmācības / izlaiduma eksāmena posma Tiesnešu augstākajā padomē un Prokuroru augstākajā padomē nav pietiekami pārredzama, kā arī kritēriji ir neskaidri.

2022. gada martā tika pieņemts likums par tiesu un prokuratūras padomju kandidātu iepriekšēju pārbaudi. Likums paredz, ka nākamo Tiesnešu augstākās padomes, Prokuroru augstākās padomes un to specializēto institūciju locekļu godprātības vērtējumu veic Izvērtēšanas komiteja, kuras sastāvā ir trīs valsts un trīs starptautiskie locekļi. Mērķis ir palielināt tiesnešu un prokuroru pašpārvaldes struktūru godprātību un vairo sabiedrības uzticību to darbībai un tiesu sistēmai kopumā. Lielākā daļa Venēcijas komisijas ieteikumu ir īstenoti.

d) Jānodrošina, ka ar labiem rezultātiem tiek īstenota augsta līmeņa dalībnieku līdzekļu (aktīvu) deklarēšanas sistēma.

Parlaments 2021. gada 7. oktobrī pieņēma grozījumus līdzekļu deklarēšanas sistēmā, nosakot šādus elementus: i) līdzekļu deklarēšana pēc to faktiskās tirgus vērtības; ii) personu pārbaūžu tvēruma paplašināšana pamatotu aizdomu gadījumā un iii) atļauja godprātības inspektoriem pieprasīt veikt līdzekļu neatkarīgu izvērtējumu. 2021. gadā Valsts godprātības iestāde turpināja pārbaudīt ministru, deputātu, pārvaldes iestāžu vadītāju, nacionālās bankas vadības, tiesnešu un prokuroru prioritārās deklarācijas. *GRECO ceturtais izvērtējuma kārtas otrajā starpposma atbilstības ziņojumā* ir atzinīgi novērtētas līdzekļu deklarēšanas reformas, vienlaikus brīdinot, ka Valsts godprātības iestādes stratēģija nav pilnībā efektīva.

e) Rezultatīvi jāsadala korupcijas apkarošanas aģentūru kompetences un jānodrošina, ka Korupcijas apkarošanas prokuratūra koncentrējas uz augsta līmeņa korupcijas lietām.

2021. gadā tika uzsākts darbs pie Kriminālkodeksa un Kriminālprocesa kodeksa grozījumu projektiem, lai definētu Korupcijas apkarošanas prokuratūras pilnvaras augsta līmeņa korupcijas lietu izmeklēšanā un veiktu Nacionālā korupcijas novēršanas centra restrukturizāciju. Kompetento valsts aģentūru līmenī turpinājās diskusijas, lai grozījumus parlamentā pieņemtu 2022. gadā.

f) Jāpieņem sekundārie tiesību akti, ar kuriem īsteno likumu par sankcijām pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu.

Šajā jautājumā būtisku likumdošanas izmaiņu nebija. Iestādes paredz, ka attiecīgie tiesību akti stāsies spēkā tikai 2023. gadā.

g) Jāvirza uz priekšu izmeklēšana un kriminālvajāšana par lielām nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas shēmām.

Korupcijas apkarošanas prokuratūra turpināja izmeklēt svarīgas lietas. Kā piemēru var minēt shēmu “Laundromat”, kurā dažas Moldovas un Latvijas bankas nelegāli pārskaitīja uz ārvalstīm Krievijas izcelsmes līdzekļus, kas novērtēti 22 miljardu USD apmērā. Lieta tiek izmeklēta sadarbībā ar Latviju. 2021. gada 5. novembrī tika izveidota jauna izmeklēšanas grupa, kuras sastāvā ir Korupcijas

apkaršanas prokuratūras prokurori un Nacionālā korupcijas novēršanas centra kriminālizmeklēšanas speciālisti. 2021. gadā prokuratūra uzsāka vai turpināja 26 citas svarīgu lietu izmeklēšanas.

h) Jāsaskaņo valsts tiesību akti ar ES acquis par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un terorisma finansēšanas apkarošanu.

Eiropas Parlamenta un Padomes 2015. gada 20. maija Direktīva (ES) 2015/849 par to, lai nepieļautu finanšu sistēmas izmantošanu nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanai vai teroristu finansēšanai, tika transponēta Moldovas tiesību aktos divos posmos 2017. un 2020. gadā. Nacionālā banka 2021. gada martā pieņēma papildu administratīvos noteikumus.

Likumu par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas un terorisma finansēšanas novēršanu un apkarošanu paredzēts grozīt tikai 2022. gadā. Tajā jātransponē Piektās direktīvas par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu, 2018. gada Skaidras naudas kontroles regulas noteikumi, *MONEYVAL* ieteikumi un citi nepieciešamie grozījumi, kas attiecināmi konkrēti uz Moldovu.

i) Jāpastiprina centieni cīņā pret krāpšanu banku sektorā, atjauninot noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas stratēģiju un izveidojot jaunu mehānismu līdzekļu atgūšanai.

2021. gada 18. maijā līdzekļu atgūšanas stratēģija tika aizstāta ar jaunu līdzekļu atgūšanas mehānismu, kas apstiprināts ar Ģenerālprokuratūras, Nacionālā korupcijas novēršanas centra, Valsts fiskālā dienesta un Nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas un apkarošanas dienesta kopīgu rīkojumu. Noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas aģentūra kopā ar pārējām kompetentajām iestādēm šobrīd strādā pie Valsts līdzekļu atgūšanas programmas projekta, kas parlamentam būtu jāpieņem 2022. gadā.

j) Jāpabeidz izmeklēšana par 2014. gada krāpšanas gadījumiem banku darījumos, lai sauktu pie atbildības visas attiecīgās personas un atgūtu nelikumīgi piesavinātos līdzekļus.

Izmeklēšana par 2014. gada krāpšanu banku darījumos turpinājās 2021. gadā. Korupcijas apkarošanas prokuratūra tiesā nodevusi sešas jaunas krimināllietas, kas saistītas ar krāpšanu. Šajās sešās lietās konfiscēto līdzekļu kopsumma bija 2 288 718 EUR. Vēl 1 400 000 EUR tika atgūti starptautiskās juridiskās sadarbības ceļā. Kopš izmeklēšanas sākuma atgūto līdzekļu kopējā vērtība ir 367 115 731 EUR. Viens no iemesliem, kāpēc 2021. gada maijā tika pieņemts iepriekš minētais līdzekļu atgūšanas mehānisms, bija paātrināt šajā krāpniecībā banku darījumos nozagto līdzekļu atgriešanu Moldovas valstij.

3. Ieteikumi Moldovai

Moldova ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas ieteikumus. Tomēr ir nepieciešami papildu centieni vīzu politikā un cīņā pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un organizēto noziedzību. Konkrētāk, jāveic turpmāki pasākumi šādos jautājumos:

- a) jāaskaņo Moldovas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu pielāgot attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus;

- c) skaidri jānodala pilnvaras un jāuzlabo to korupcijas apkarošanas struktūru koordinācija starp aģentūrām, kuras izmeklē augsta līmeņa korupcijas lietas;
- d) jāpabeidz saskaņošana ar ES tiesību aktiem nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanas jomā, jāpieņem sekundārie tiesību akti, ar kuriem īsteno likumu par sankcijām pret nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu, un jāīsteno *MONEYVAL* ieteikumi;
- e) cieši sadarbojoties ar ES iestādēm, dalībvalstīm un starptautiskajiem partneriem, jāpastiprina centieni pret organizēto noziedzību, tostarp noteiktiem tīkliem, kas nodarbojas ar cilvēku un preču kontrabandu uz ES;
- f) jāstiprina centieni cīņā pret krāpšanas gadījumiem banku darījumos, pieņemot valsts noziedzīgi iegūtu līdzekļu atgūšanas stratēģiju un izveidojot jaunu efektīvu mehānismu noziedzīgi iegūtu līdzekļu iesaldēšanai, izņemšanai, konfiskācijai un kapitalizācijai.

VIII. Ukraina

Tā kā šis ziņojums aptver laikposmu līdz 2021. gada beigām, šajā sadaļā galvenokārt atspoguļota situācija pirms Krievijas neizprovocētās un nepamatotās militārās agresijas pret Ukrainu 2022. gada 24. februārī.

Krievijas agresija ir izraisījusi plūsmu ar miljoniem cilvēku, kas meklē patvērumu ES un kaimiņvalstīs. Pēc Komisijas priekšlikuma pirmo reizi aktivizēt pagaidu aizsardzības direktīvu³³, Padome 2022. gada 4. martā pieņēma Īstenošanas lēmumu (ES) 2022/382, ar kuru piešķir pagaidu aizsardzības statusu Ukrainas valstspiederīgajiem (un citu kategoriju personām), kas pārvietoti no Ukrainas 2022. gada 24. februārī vai vēlāk. Turklāt Komisija pieņēma operatīvās vadlīnijas ārējo robežu pārvaldībai ar mērķi atvieglināt robežšķērsošanu pie ES un Ukrainas robežām³⁴. No 24. februāra līdz 5. septembrim gandrīz 8,9 miljoni Ukrainas valstspiederīgo ieceļoja ES.

Šajos ārkārtas apstākļos bezvīzu režīms starp ES un Ukrainu ir atvieglojis ceļošanu uz Ukrainu un no tās, jo īpaši tiem Ukrainas valstspiederīgajiem, kuri nolēma neapmesties uz dzīvi ES vai uz kuriem neattiecas pagaidu aizsardzības direktīva.

Neraugoties uz krasi mainīto situāciju, Komisija uzskata, ka joprojām ir svarīgi turpināt pārraudzīt, kā Ukraina ievēro vīzu režīma liberalizācijas kritērijus, un turpinās atbalstīt Ukrainas iestādes, lai tās varētu īstenot valsts reformas, kas ir nepieciešamas kritēriju nepārtrauktai izpildei.

1. Migrācija, patvērums un atpakaļuzņemšana

1.1. Darbības, kas veiktas, lai nodrošinātu, ka tiek nepārtraukti izpildīti vīzu režīma liberalizācijas kritēriji

2021. gadā dalībvalstis apstiprināja labu un nepārtrauktu sadarbību ar Ukrainu atgriešanas un atpakaļuzņemšanas un citās migrācijas jomās, jo īpaši ar Beļģiju, Vāciju, Igauniju, Latviju, Lietuvu un Poliju. Ukraina turpināja strādāt ar daudzām dalībvalstīm, izstrādājot un pieņemot īstenošanas protokolus par atpakaļuzņemšanu. Valsts arī turpināja centienus samazināt tās valstspiederīgo ES iesniegto

³³ Direktīva 2001/55/EK.

³⁴ Komisijas paziņojums "Operatīvās vadlīnijas ārējo robežu pārvaldībai ar mērķi atvieglināt robežšķērsošanu pie ES un Ukrainas robežām" (2022/C 104 I/01).

nepamatoto patvēruma pieteikumu skaitu, īstenojot vairākas informatīvas kampaņas par patvēruma meklētāju tiesībām.

Ukraina turpināja īstenot 2019.–2025. gada integrētās robežu pārvaldības stratēģiju un atbilstošo rīcības plānu, kā arī 2018.–2021. gada migrācijas politikas stratēģiju un tās rīcības plānu. Piedaloties *EU4IBM* projekta ekspertiem, tika uzsākts darbs pie jaunā rīcības plāna pēc 2022. gada.

2021. gadā tika pieliktas ievērojamas pūles, lai uzlabotu robežkontroles un imigrācijas kontroles atbalsta IT sistēmu efektivitāti, cita starpā turpinot ES finansēto *IOM* projektu “Atbalsts migrācijas un patvēruma pārvaldībai Ukrainā” (*IMMIS*).

Tika veikta kopīga robežu drošības apdraudējumu analīze, piedaloties Slovēnijai, Polijai, Ungārijai, Rumānijai un Moldovai. Papildus tika veikts kopīgs trīspusējs valsts robežas drošības apdraudējumu novērtējums ar Poliju un Baltkrieviju. Turklāt turpinājās darbs pie kopīga Ukrainas un Vācijas robežsardzes situācijas ziņojuma izstrādes.

2021. gadā darbu patvēruma jomā būtiski traucēja COVID-19 pandēmija. Nepieciešamība ieviest sociālās distancēšanās noteikumus radīja ievērojamu stresu patvēruma meklētājiem un darbiniekiem patvēruma centros un pagaidu aizturēšanas iestādēs. Tika veiktas ievērojamas investīcijas (tostarp vairāk medicīnas iekārtās, izolēšanas telpās un ugunsdrošībā), lai pagaidu aizturēšanas iestādes un citas telpas atbilstu konkrētajām veselības un drošības prasībām.

Ukraina biometriskās pasas izsniedz kopš 2015. gada. Pēdējās nebiometriskās pasas tika izdotas 2016. gadā, un plānots, ka to izmantošana tiks pilnībā izbeigta līdz 2026. gadam, kad beigsies to derīguma termiņš.

1.2. Darbības, kas veiktas, lai izpildītu *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu sniegtos ieteikumus migrācijas jomā*

a) Jāturpina centieni samazināt to Ukrainas valstspiederīgo skaitu, kas neatbilstīgi uzturas dalībvalstīs un iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.

Ukrainas iestāžu centieni ir vērsti uz valstspiederīgo informēšanu par ceļošanas noteikumiem bezvīzu režīmā. Informācija ir pieejama ne tikai tīmekļa vietnēs, bet arī īpaši izstrādātās kampaņās (sk. tālāk c) ieteikumu) vai vispārīgās kampaņās par Eiropas integrāciju (piemēram, *EUkraina*), kas ietver sadaļas par ceļošanu bezvīzu režīmā.

Pirms Krievijas iebrukuma Ukrainā Ukrainas iestādes aktīvi sadarbojās ar Komisiju, lūdzot informāciju par paraugpraksi un/vai konkrētiem pasākumiem, ko varētu īstenot, lai samazinātu nepamatotu patvēruma pieteikumu skaitu. Pašreizējā situācijā Ukraina cieši sadarbojas ar ES un dalībvalstīm, lai informētu ukraiņus par tiesībām un pienākumiem saistībā ar pagaidu aizsardzības režīmu.

b) Jānodrošina, ka Ukrainas valstspiederīgajiem nav iespējas vienlaikus turēt īpašumā vairāk nekā vienu derīgu pasi; jābeidz izdot šādas “papildu” pasas un jāpasludina jau izdotās pasas par nederīgām.

Ukraina proaktīvi vērsās pie Komisijas un Polijas, lai apspriestu iespējamus risinājumus. 2021. gada beigās un 2022. gada sākumā Ukraina konsultējās ar ES un Poliju par šī jautājuma tehniskajiem aspektiem. Šīs konsultācijas skāra Krievijas agresija pret Ukrainu, taču Ukraina un Polija tās turpināja, tostarp par praktiskiem risinājumiem kara kontekstā. Tomēr daži aspekti tika savstarpēji

izskaidroti, jo īpaši par vairāk nekā vienas pases izsniegšanu. Daudzu iemeslu dēļ šī prakse ir izplatīta arī dalībvalstīs, un tā nav jāmaina. Turklāt valsts varas iestādes jau tagad nodrošina, ka katram Ukrainas valstspiederīgajam ir unikāls personas kods, kas nemainās un parādās katrā personu apliecinošā dokumentā, tostarp pasēs.

c) *Informatīvās kampaņas par bezvīzu režīmu jāpielāgo attiecīgajiem migrantu profiliem, tostarp mazāk aizsargātām grupām, personām, kuras uzturas pēc ieceļošanas termiņa beigām (atļautā uzturēšanās termiņa pārsniegšana) un kuras iesniedz nepamatotus patvēruma pieteikumus.*

Ukrainas varas iestādes regulāri rīkoja informatīvas kampaņas par tās valstspiederīgo tiesībām un pienākumiem, ceļojot uz ES valstīm. Tostarp kampaņas “Droša migrācija” un “Drošs darbs”, un pēdējās mērķis bija cilvēku tirdzniecības un migrantu ekspluatācijas novēršana.

d) *Vēl labāk jāaskaņo Ukrainas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus.*

Ukrainas vīzu politika nav saskaņota ar to trešo valstu sarakstu, kuru valstspiederīgajiem ir vajadzīga vīza, lai īstermiņā uzturētos ES. Turpmāk uzskaitīto valstu valstspiederīgie, kuriem ir nepieciešama vīza ES, var ieceļot Ukrainā bez vīzas: Armēnija, Azerbaidžāna, Bahreina, Baltkrievija, Ekvadora, Kazahstāna, Kuveita, Kirgizstāna, Mongolija, Omāna, Katara, Saūda Arābija, Tadžikistāna, Turcija un Uzbekistāna. 2021. gadā nebija būtisku notikumu šajā sakarā.

1.3. Pārskats par tendencēm neatbilstīgas migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā

2021. gadā 6460 Ukrainas valstspiederīgo iesniedza starptautiskās aizsardzības pieteikumus dalībvalstīs, kas ir par 8 % vairāk nekā 2020. gadā (5990). Atzīšanas rādītājs palielinājās — no 11,2 % 2020. gadā līdz 17,1 % 2021. gadā.

To Ukrainas valstspiederīgo skaits, kas neatbilstīgi šķērsoja ES robežu 2021. gadā, bija maznozīmīgs (113 personas 2021. gadā, 87 personas 2020. gadā un 93 personas 2019. gadā). 2021. gadā tika atklāti 36 670 Ukrainas valstspiederīgo, kas neatbilstīgi uzturas ES (samazinājums par 27 %, salīdzinot ar 2020. gadu (50 415)). Ukrainas valstspiederīgajiem izdoto ieceļošanas atteikumu skaits samazinājās par 11 % — no 56 370 atteikumiem 2020. gadā līdz 50 220 atteikumiem 2021. gadā.

2021. gadā Ukrainas valstspiederīgajiem izdoto atgriešanas rīkojumu skaits samazinājās par 17 % (no 21 540 rīkojumiem 2020. gadā līdz 17 820 rīkojumiem 2021. gadā). Atgriešanas gadījumu skaits bija par 21 % mazāks nekā 2020. gadā (2021. gadā — 9590 salīdzinājumā ar 12 145 gadījumiem 2020. gadā).

2. Tiesu iestāžu sadarbība, sabiedriskā kārtība un drošība

2.1. Darbības, kas veiktas, lai nodrošinātu, ka kritēriji tiek nepārtraukti izpildīti

Dalībvalstis ziņoja, ka sadarbība ar Ukrainu drošības jomā kopumā ir laba. 2021. gadā Ukraina turpināja sadarbīties ar Eiropu un *Eurojust* un iesaistījās kopīgās darbībās ar vairākām dalībvalstīm. Ukraina ļauj Eiropalam piekļūt lielākajai daļai tās datubāzu. Parlaments 2021. gada 21. oktobrī pieņēma likumu, ar kuru ratificē Ukrainas un Eiropas saprašanās memorandu par

informācijas konfidencialitāti un tās drošības nodrošināšanu, kas ļaus apmainīties ar konfidenciālu informāciju. Sadarbība ar *Eurojust* turpinājās ar ES aģentūrā norīkotā Ukrainas pārstāvja starpniecību.

2021. gadā Ukrainas sadarbības prokurors darbam *Eurojust* reģistrēja 23 jaunas lietas, savukārt *Eurojust* valstu locekļi attiecībā uz Ukrainu reģistrēja 58 jaunas lietas. Šīs lietas galvenokārt attiecas uz krāpšanu un viltošanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un korupciju. 2021. gadā Ukraina parakstīja sešus jaunus kopīgās izmeklēšanas grupas nolikumus lietās, kuras atbalsta *Eurojust*.

Ukraina īsteno savu organizētās noziedzības apkarošanas stratēģiju, kas tika pieņemta 2020. gada septembrī. Rīcības plāns stratēģijas turpmākai īstenošanai tika izstrādāts 2021. gada novembrī, taču to nebija iespējams pieņemt pirms Krievijas agresijas kara sākuma pret Ukrainu. Kopš 2020. gada Ukrainas Valsts policijas Stratēģiskās izmeklēšanas departamentam ir vadošā loma organizētās noziedzības apkarošanas pasākumu koordinēšanā. 2021. gadā policijas veiktās izmeklēšanas ļāva saukt pie atbildības 428 organizētas grupas un lielākas noziedzīgas organizācijas (kopskaitā 41). Valsts izmeklēšanas birojs likvidēja vēl 21 grupu/organizāciju un izvirzīja apsūdzības 143 to dalībniekiem.

Turpinājās cīņa pret nelegālo narkotiku ražošanu un kontrabandu; 2021. gada aprīlī tika grozīti likumi par narkotiskajām, psihotropajām vielām un prekursoriem. Tika pieliktas lielas pūles nelegālo ieroču tirdzniecības apkarošanā; 2021. gadā dažādas policijas un drošības iestādes konfiscēja 3098 šaujamieročus, 3236 granātas un 201 visu veidu granātmetēju.

Cīņā pret terorismu prioritāte ir piešķirta to incidentu risināšanai, kas ir saistīti ar bruņoto konfliktu Doneckas un Luhanskas teritorijā. Ukraina piedalījās arī projektā *DARIF* (Donavas forums), kas aizsargā Donavas un tās kaimiņu apgabala kritisko transporta infrastruktūru no terorisma un organizētās noziedzības.

2021. gadā Ukraina turpināja cīņu pret starptautiskajām teroristu un vardarbīgām ekstrēmistu organizācijām no Ziemeļāfrikas, Tuvajiem Austrumiem, Centrālās un Dienvidaustrumāzijas (tostarp Islāma valsts un *Al Qaeda*). Rezultātā 601 ārvalstniekam, kurš tiek turēts aizdomās par līdzdalību starptautisko teroristu organizāciju darbībā, tika liegta ieceļošana Ukrainā, 27 tika aizturēti un 101 tika piespiedu kārtā atgriezts savā izcelsmes valstī.

Neraugoties uz varas iestāžu centieniem, ES joprojām aktīvi darbojas noziedzīgie tīkli, kuru izcelsmes valsts ir Ukraina vai kuri ir ar to saistīti. To noziedzīgās darbības ir dažādas un ietver organizēto noziedzību pret īpašumu (zādzības ar iekļūšanu, ar mehāniskajiem transportlīdzekļiem saistīti noziegumi, laupīšanas), migrantu kontrabandu, noziegumus, kas iespējami tikai kibertelpā, krāpšanu bezskaidras naudas maksājumos, nelegālās tabakas ražošanu un kontrabandu, kā arī narkotiku (īpaši kokaīna un heroīna) kontrabandu³⁵.

Attiecībā uz nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu šķita, ka Ukraina ir nelikumīgu līdzekļu pārvedumu galamērķis un uz citām valstīm nosūtīto nelikumīgo līdzekļu izcelsmes valsts.

2.2. Darbības, kas veiktas, lai izpildītu *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu* sniegtos ieteikumus

³⁵ Dalībvalstu ieguldījums ES 2021. gada smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējumā.

a) *Jāuzlabo korupcijas apkarošanas iestāžu un tiesībsardzības iestāžu efektivitāte, galvenos centienus korupcijas apkarošanas jomā vēršot uz augsta līmeņa korupcijas un valsts nozagšanas lietām.*

2021. gadā tika panākts zināms progress cīņā pret augsta līmeņa korupciju, palielinoties pieņemto notiesājošo spriedumu skaitam. Ukraina ziņoja, ka Pretkorupcijas augstā tiesa (*HACC*) 2021. gadā pasludināja 72 spriedumus. Daži spriedumi attiecās uz personām, kuras ieņem vai ir ieņēmušas augsta līmeņa amatus valsts vai pašvaldību iestādēs, tiesu sistēmā, bruņotajos spēkos un politikā. 2021. gada 1. jūnijā tika pieņemts Likums Nr. 1498-IX, kas ļauj Ukrainas Valsts korupcijas apkarošanas birojam (*NABU*), Īpašajai korupcijas apkarošanas prokuratūrai (*SAPO*) un *HACC* ieviest autonomu e-lietu pārvaldības sistēmu. Likuma mērķis ir celt augsta līmeņa korupcijas lietu kriminālizmeklēšanas pārredzamību, efektivitāti un lietderību.

Ukrainā 2021. gada jūnijā arī tika atjaunota kriminālatbildība par nepatiesu deklarāciju sniegšanu, kā arī atjaunotas Korupcijas novēršanas valsts aģentūras (*NACP*) būtiskākās korupcijas novēršanas pilnvaras, ko Konstitucionālā tiesa 2020. gada oktobrī bija atzinusi par antikonstitucionālu. Tika panākts kompromiss attiecībā uz piemērojamo sankciju režīmu, un tagad par līdzekļu deklarācijas neiesniegšanu var tikt piespriests 1 gadu ilgs cietumsods.

b) *Jāpieņem nepieciešamie tiesību akti par NABU, lai kļiedētu juridisko nenoteiktību attiecībā uz tā statusu.*

2021. gada 10. novembrī stājās spēkā Likums Nr. 1810-IX, ar ko groza likumu par *NABU*. Grozījumos iekļauts *NABU* statuss, un tie apstiprina to kā centrālo izpildinstitūciju ar īpašu statusu. *NABU* īpašais statuss to īpaši aizsargā no reorganizācijas bez likuma grozījumiem un nodrošina darbiniekiem labāku aizsardzību. Statuss ietver arī procedūru saskarsmei ar valdību. Tas neļauj valdībai *a priori* iejaukties *NABU* darbībā. *NABU* direktors pilnībā kontrolē dienesta struktūru, personāla atlasī un amatu aprakstus.

c) *NABU, SAPO, Aktīvu atgūšanas un pārvaldības aģentūras (ARMA) un tiesībsardzības iestāžu vadītāji, kā arī vadības līmeņa prokurori jāatlasi pārredzamā, depolitizētā un uz nopelniem balstītā procesā, izmantojot atbilstīgas procedūras un atlases kritērijus, ieskaitot ticamu godprātības pārbaudi.*

Iepriekš minētie grozījumi likumā par *NABU* nosaka *NABU* direktora atlases komisiju sešu cilvēku sastāvā, no kuriem trīs ieceļ valdība un trīs tiek iecelti pēc starptautisko un ārvalstu organizāciju priekšlikumiem. Tomēr *NABU* atlases process netika pabeigts un to nebija iespējams turpināt. Jauns *SAPO* vadītājs tika iecelts tikai 2022. gada 28. jūlijā pēc gandrīz divus gadus ilga atlases procesa.

2021. gada 1. septembrī darbu atsāka prokuroru pašpārvaldes struktūra — Ukrainas Prokuroru padome, kas pārņēma iepriekš minētās komisijas uzdevumus. Tomēr atšķirībā no komisijas padomes procedūrām trūkst pārredzamības, balstīšanās nopelnos un godprātības pārbaudes.

Attiecībā uz *ARMA* vadītāja atlasī jānorāda, ka pagaidu vadītājs tika iecelts 2021. gada 4. augustā. Sākās konkurss par jaunā vadītāja izvēli, taču process netika pabeigts.

d) *Jāuzlabo ARMA tiesību akti par izņemto līdzekļu pārvaldību un jāpieņem līdzekļu atgūšanas valsts stratēģija.*

2021. gadā parlaments sāka izskatīt piecu dažādu likumu grozījumu projektus, kas skartu *ARMA* darbību, taču neviens no tiem netika pieņemts. Valdība sagatavoja trīs dažādus rezolūciju projektus

par vienu un to pašu tēmu, taču neviens netika pieņemts. Turklāt tika izstrādāta 2022.–2024. gada līdzekļu atgūšanas stratēģija, taču tā netika pieņemta, un tai ir nepieciešama turpmāka pārskatīšana.

e) Jārada tādi apstākļi, lai NABU un citas aģentūras, kam ir tiesības uz šādu rīcību, varētu autonomi pārtvert saziņu.

2019. gada 4. oktobrī pieņemtais likums Nr. 187-IX nodrošina NABU iespēju autonomi vākt informāciju no telesakaru tīkliem. Tomēr NABU joprojām nevar veikt šīs operācijas, jo trūkst tehniskās iespējas un nepieciešamo sekundāro tiesību aktu, tostarp aģentūru nolīguma ar Ukrainas Drošības dienestu.

f) Jāuzlabo cīņas pret organizēto noziedzību un nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu iedarbīgums: i) organizētās noziedzības apkarošanas valsts stratēģijā pilnvērtīgi iekļaujot izlūkdatos balstītu policijas darbību; ii) skaidrāk nosakot un nodalot visu tiesībsardzības iestāžu kompetences un īstenojot pasākumus, kas nodrošina, ka NABU, SAPO un HACC ir ekskluzīva kompetence veikt izmeklēšanu un kriminālvajāšanu un pasludināt spriedumus augsta līmeņa korupcijas lietās; iii) turpinot centienus pilnīgi saskaņot valsts tiesību aktus ar ES acquis par nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanas novēršanu un terorisma finansēšanas apkarošanu un pastiprinot to īstenošanu.

Ukrainas varas iestādes par prioritāti uzskatīja izlūkdatos balstītu policijas darbību. Tika īstenoti pasākumi, lai Ukrainas policijas darbībā ieviestu Eiropola izstrādāto smagās un organizētās noziedzības draudu novērtējuma (SOCTA) metodiku. Ukraina iegādājās nepieciešamo programmatūru un 2021. gada februārī sāka apmācīt analītiķus darbam ar šo jauno rīku. 2022. gada 26. janvārī valdība deva galīgo apstiprinājumu SOCTA metodikas pieņemšanai.

3. Ieteikumi Ukrainai

Kopumā Ukraina turpina izpildīt vīzu režīma liberalizācijas kritērijus un ir rīkojusies, lai izpildītu Komisijas iepriekšējos ieteikumus. Tomēr ir nepieciešama turpmāka virzība, jo īpaši korupcijas apkarošanā. Kopš Krievijas neizprovocētās un nepamatotās militārās agresijas pret Ukrainu sākuma Komisija ir atbalstījusi Ukrainas valsts pārvaldes noturības stiprināšanu, un 2022. gada jūnijā Ukrainai tika piešķirts ES kandidātvalsts statuss. Komisija turpinās atbalstīt Ukrainas iestādes, tostarp valsts reformu īstenošanā, kas nepieciešamas nepārtrauktai tās vīzu režīma liberalizācijas prasību izpildei. Ņemot to vērā, Ukrainai ir jāturpina risināt šādus jautājumus:

- a) jānosaka Ukrainas vīzu politika ar ES sarakstu, kurā uzskaitītas trešās valstis, kuru valstspiederīgajiem vajadzīga vīza; tas jo īpaši attiecas uz tām trešām valstīm, kuras Eiropas Savienībai rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus;
- b) jāturpina centieni uzlabot korupcijas apkarošanas iestāžu un tiesībsardzības iestāžu efektivitāti, tostarp ļaujot NABU veikt autonomu saziņas pārtveršanu;
- c) steidzami jāpabeidz esošie konkursi uz NABU un ARMA vadošajiem amatiem;
- d) jāveic papildu pasākumu, lai uzlabotu korupcijas novēršanas tiesību aktus nolūkā stiprināt iestāžu neatkarību un procedūras, jo īpaši: i) grozot SAPO amatpersonu atlases procedūras, nosakot būtisku lomu neatkarīgiem ekspertiem ar starptautisku pieredzi atlases procesos; un ii) uzlabojot ARMA tiesību aktus par izņemto līdzekļu pārvaldību un pieņemot līdzekļu atgūšanas valsts stratēģiju;

- e) jāuzlabo prokuratūras augstākā līmeņa vadītāju atlases procedūra, padarot to pārredzamāku, taisnīgāku un balstītu uz nopelniem, kā arī iekļaujot kandidātu rūpīgu godprātības pārbaudi, izmantojot pozitīvās iezīmes pagaidu procedūrā, kas tika piemērota līdz 2021. gada septembrim;
- f) jāveic papildu pasākumi, lai uzlabotu Ukrainas atbilstību Finanšu darījumu darba grupas standartiem, vienlaikus ņemot vērā karstāvo kļā diktētos drošības ierobežojumus, jo īpaši attiecībā uz virtuālajiem aktīviem, galīgajām faktiskajām īpašumtiesībām un noteiktu nefinanšu uzņēmumu un profesiju uzraudzību.

Nākamajā ziņojumā novērtējot progresu iepriekš minētajās jomās, Komisija ņems vērā pašreizējās Krievijas militārās agresijas pret Ukrainu sekas un tās ietekmi uz Ukrainas valsts pārvaldes darbību.

Secinājumi

Komisija uzskata, ka visas novērtētās valstis ir rīkojušās, lai izpildītu vairākus ieteikumus, kas sniegti *Ceturtajā ziņojumā saskaņā ar vīzu režīma atcelšanas apturēšanas mehānismu*. Komisija uzskata, ka valstis, kuru valstspiederīgajiem atbrīvojums no vīzu prasības piemērots pirms mazāk nekā septiņiem gadiem un par kurām nepieciešams ziņojums attiecībā uz vīzu režīma liberalizācijas kritēriju izpildi, joprojām izpilda vīzu režīma liberalizācijas prasības. Tomēr visām valstīm ir jāveic papildu pasākumi, lai nodrošinātu kritēriju nepārtrauktu izpildi un ievērotu Komisijas ieteikumus.

2021. gadā Covid-19 ceļošanas ierobežojumu atcelšana ietekmēja neatbilstīgās migrācijas, starptautiskās aizsardzības pieteikumu, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas tendences. Vairums valstu reģistrēja pieaugošu tendenci salīdzinājumā ar 2020. gadu. Tomēr kopumā dalībvalstis un *Frontex* turpina ziņot par labu sadarbību ar visām astoņām valstīm robežu pārvaldības, patvēruma, atgriešanas un atpakaļuzņemšanas jomā.

Runājot par turpmāko rīcību migrācijas, patvēruma un atpakaļuzņemšanas jomā, vairākām valstīm jāturpina izskatīt nepamatotus patvēruma pieteikumus, tostarp pastiprinot dalību *EMPACT* un turpinot organizēt mērķētas informācijas kampaņas. Arī dažu Rietumbalkānu reģiona partnervalstu uzņemšanas spēja joprojām rada bažas. Ir jānoslēdz un jāsteno *Frontex* statusa nolīgumi ar Ziemeļmaķedoniju un Bosniju un Hercegovinu.

Lai nodrošinātu labu migrācijas un drošības pārvaldību, kas ir pamatnosacījums nepārtrauktai kritēriju izpildei, visām šeit aptvertajām valstīm ir jāaskaņo sava vīzu politika ar ES, jo īpaši attiecībā uz tām trešām valstīm, kuras rada neatbilstīgas migrācijas vai drošības riskus ES. Komisija cer, ka visi attiecīgie partneri veiks konkrētus pasākumus, un tas būs svarīgs temats turpmākajā dialogā. Tā arī turpinās pievērst uzmanību jebkādai iespējamai ieceljošo personu pārvietošanai starp partnervalstīm, kas motivēta ar bezvīzu piekļuvi. Turklāt Komisija turpina uzstāt, ka valstīm, kuras izmanto ieguldītāju pilsonības shēmas, tās pakāpeniski ir jāpārtrauc. Tas ir nepieciešams, lai novērstu, ka tiek apieta ES īstermiņa vīzu procedūra un notiek izvairīšanās no šajā procedūrā paredzētās padziļinātās individuālo migrācijas un drošības risku izvērtēšanas. Šis jautājums ES rada vēl lielākas bažas saistībā ar Krievijas pašreizējo militāro agresiju pret Ukrainu³⁶. Ja attiecībā uz pilsonības piešķiršanu ieguldītāju pilsonības shēmu ietvaros uzskata, ka šādas shēmas rada

³⁶ Ar ieguldītāju pilsonības shēmām saistītie riski tika – attiecībā uz dalībvalstīm – uzsvērti arī Komisijas 2022. gada 28. marta ieteikumā par tūlītējiem pasākumiem saistībā ar Krievijas iebrukumu Ukrainā saistībā ar ieguldītāju pilsonības shēmām un ieguldītāju uzturēšanās atļauju shēmām (C(2022) 2028 final). Turklāt Eiropas Parlaments 2022. gada 9. marta rezolūcijā ierosināja pievienošanās kritērijos iekļaut ieguldītāju pilsonības shēmu izbeigšanu.

paaugstinātu risku dalībvalstu iekšējai drošībai un sabiedriskajai kārtībai, bezvīzu režīmu var apturēt.
37

Tiesu iestāžu sadarbības, sabiedriskās kārtības un drošības jomā dalībvalstis arī ziņo par kopumā labu sadarbību ar visām astoņām valstīm. Tomēr ir jāpieliek papildu centieni, jo īpaši cīņā pret organizēto noziedzību, finanšu krāpšanu, nelikumīgi iegūtu līdzekļu legalizēšanu un korupciju.

Vīzu režīma liberalizācija ir bijusi būtiska ES sadarbībā ar Rietumbalkānu un Austrumu partnerības valstīm migrācijas, drošības un tiesiskuma jomā. Tā sekmē mobilitāti un tiešus personiskus kontaktus, kā arī var rosināt būtiskas politikas reformas šajās valstīs. Nesenās norises ES paplašināšanās politikā, atzīstot Ukrainas, Moldovas un Gruzijas izredzes kļūt par ES dalībvalstīm³⁸, padara vīzu režīma liberalizācijas kritēriju īstenošanu un Komisijas ieteikumu izpildi par vēl svarīgāku mērķi gan ES, gan kandidātvalstīm un potenciālajām kandidātvalstīm.

Tāpēc turpināsies šī procesa cieša uzraudzība, tostarp izmantojot augstāko amatpersonu sanāksmes, regulāras Tieslietu, brīvības un drošības apakškomitejas sanāksmes, kā arī ES un ziņojumā aptverto valstu savstarpējās diskusijas. Ar vīzu režīma liberalizācijas kritērijiem saistīto aspektu pārraudzība arī turpmāk tiks iekļauta Komisijas ikgadējā paplašināšanās dokumentu kopumā.

³⁷ Šajā sakarā sk. Padomes Lēmumu (ES) 2022/366 (2022. gada 3. marts) par to, lai daļēji apturētu Nolīguma starp Eiropas Savienību un Vanuatu Republiku par īstermiņa uzturēšanās vīzu režīma atcelšanu piemērošanu (OV L 69, 4.3.2022., 105. lpp.).

³⁸ Eiropadomes secinājumi, 2022. gada 23. un 24. jūnijs.